Poštnina plačana v gotovini.
Leto XXII., št. 232

Ljubljana, petek 3. oktobra 1941-XIX

Cena cent. 70

Upravništvo: Ljubljana, Puccinijeva ulica 5 — Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24.
Inseratni oddelek: Ljubljana, Puccinijeva ul. 5. - Telefon 31-25, 31-26.
Podružnica Novo mesto: Ljubljanska cesta št. 42.
Računi pri pošt. ček. zavodu: Ljubljana št. 17.749.

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka. Naročnina znaša mesečno L. 12.—, za inozemstvo pa L. 20.—

Uredništvo: Ljubljana, Puccinijeva ulica št. 5, telefon 31-22, 31-23, 31-24.

Rokopisi se ne vračajo.

EKSKLUZIVNO ZASTOPSTVO za oglase iz Kr. Italije in inozemstva ima Unione Pubblicità Italiana S.A., Milano

CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano

Uspeh italijanskih čet ob Dnjepru

Vzhodno od Dnjepra so ujele znatno število sovjetskih vojakov in prizadele nasprotniku hude izgube — Finci so zavzeli Petrozavodsk, glavno mesto vzhodne Karelije — Letalski napadi na Moskvo in Petrograd

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 2. oktobra. Vrhovno poveljništvo nemške vojske je objavilo danes naslednje poročilo:

Na vzhodni fronti potekajo operacije po načrtu.

Italijanske čete so pri obkolitvi in uničenju sovjetskih sil, ki so jo izvedle v dneh od 28. do 30. septembra vzhodno od Dnjepra, ujele 8000 sovjetskih vojakov ter prizadele nasprotniku težke krvave izgube.

Na Karelski fronti so včeraj finske čete zavzele v drznem sunku od juga in zapada Petroskoj (Petrozavodsk), glavno mesto vzhodne Karelije na zapadni obali Oneškega jezera.

Bojna letala so bombardirala tudi v poslednji noči vojaške naprave v Moskvi in Petrogradu.

V borbi proti Angliji so potopila bojna letala v nekem pristanišču Faroerskih otokov trgovsko ladjo z 2000 br. reg. tonami. Dve veliki trgovski ladji sta bili v poslednji noči pred angleško vzhodno obalo z bombami hudo poškodovani. Nadaljnji učinkoviti letalski napadi so bili usmerjeni proti vojaško važnim napravam ob angleški vzhodni in južni obali, kakor tudi proti več letališčem.

Stražni čolni so napadli v Rokavskem prelivu angleške brze čolne, ki so se približali ponoči nekemu nemškemu konvoju. S topniškim ognjem je bil eden izmed angleških brzih čolnov potopljen, drugi pa močno poškodovan.

Angleški bombniki so odvrgli v poslednji noči brez cilja nekaj rušilnih in zažigalnih bomb na različne kraje v južno-zapadni Nemčiji. Povzročena je bila le neznatna škoda.

V uspešni borbi proti angleški oskrbovalni plovbi sta potopila vojna mornarica in letalstvo meseca septembra 683.400 br. reg. ton sovražnega trgovskega ladjevja. Od tega so potopile samo podmornice 452.000 br. reg. ton.

*

Finska okupacija Petrozavodska

Helsinki, 3. okt. d. Iz finskega glavnega stana je bilo včeraj javljeno, da so finske oborožene sile zasedle mesto Petroskoj. Poročilo finskega glavnega stana pravi, da so finske čete mesto osvojile v sredo ob pol 5. zjutraj. O operacijah, ki so dovedle do okupacije Petroskoja navaja finsko poročilo naslednje podrobnosti:

Potem, ko so finske čete 7. septembra prodrle do Syvaeria v smeri proti Dotinanpeltu, so pričele prodirati dalje proti jugu med tamkajšnje sovražnikove postojanke. Finske čete so v hudih uničevalnih borbah operirale med mesti Aunus in Teru. Sovražnik se je moral povsod umakniti in sta Aurus in Teru nato padla v finske roke. Ko so finske čete na ta način zaščitile svoje sprednje izvidnice, so prešle v koncentrični napad proti Petroskoju. Protinapadi, ki jih je sovražnik izvršil bolj severno odtod proti finskemu boku, so bili vsi odbiti. Potem so tudi na tem področju prevzele iniciativo finske čete, ki so uničile precej močne sovražnikove oddelke. Operacije so trenutno skoraj popolnoma zaključene. Dne 1. oktobra so nato finske čete pričele prodirati v notranjost Petroskoja.

Petroskoj ali Petrozavodsk je na zapadni strani Oneškega jezera ob železnici, ki vodi iz Petrograda v Murmansk.

Helsinki, 2. okt. d. Finski službeni komunike, s katerim je bila objavljena okupacija Petroskoja (Petrozavodska), tega mesta ne imenuje več z njegovim sibirskim imenom, marveč ga naziva »Almenislinna« (Onegaburg).

Helsinki, 2. okt. d. Ob okupaciji Petroskoja (Petrozavodska) po finskh četah je maršal Mannerheim izdal dnevno povelje, ki pravi:

»K vrsti sijajnih zmag ste danes dodali največji uspeh, ki je bil doslej dosežen: zasedli ste Petroskoj. Velike zmagovite operacije so nam pripomogle doseči ta odločilni rezultat. Storjen je bil važen korak k ustanovitvi miru in bodoče varnosti Finske. Osvojitev prestolnice vzhodne Karelije je v veliko čast karelski armadi, ki je s tem nadala krono vrsti svojih zmag. Zahvaljujem se armadi za njeno zmagovito udarnost. Zahvaljujem se poveljnikom armadnih zborov in divizij ter njihovim junaškim četam, častnikom, podčastnikom in vojakom za duh podjetnosti, vztrajnosti in brezprimernega junaštva, ki so ga izkazali v zadnjih treh vročih bitkah.«

Finski državni dolg

Helsinki, 2. okt. s. Finančni minister je v poslanski zbornici v svojem poročilu o finančnem položaju države med drugim izjavil, da se je finski državni dolg v zadnjem letu dvignil na 27 milijard finskih mark.

Moskovski vodovodi poškodovani

Budimpešta, 2. okt. s. Vesti iz raznih virov, ki jih je dobil poluradni »Budapest Ertesito«, poročajo, da je položaj v Moskvi zaradi neprestanega bombardiranja nemških letal čimdalje bolj nevzdržen. Vodovodi v Moskvi so bili hudo poškodovani z bombami iz nemških letal in v mestu že primanjkuje vode.

Poltavo zasedle zavezniške čete

Rim, 2. okt. u. Moskovski radio je danes po 13 dneh zasedbe mesta Poltave priznal, da je to mesto v oblasti zavezniških čet, po poročilu moskovskega radia pa Rusi šele sedaj izpraznujejo Poltavo.

*

Letalski boji na zapadu

Berlin, 2. okt. m. d. V sredo je nemško letalstvo izvršilo podnevi obsežne operacije, ki so ga dovedle vse do Faroerskih otokov. Kakor je bilo snoči javljeno s pristojnega vojaškega mesta so nemška letala pri tem napadla tudi neko luko, kjer so bombardirala angleško 2000 tonsko trgovsko ladjo. Ko so se letala vračala, se je ladja že potopila.

Berlin, 2. okt. d. V noči na četrtek so britanska letala preletela jugozapadno Nemčijo, kjer so brezciljno odvrgla nekaj bomb. Kakor javljajo davi s pristojnega mesta v Berlinu je bila pri tem povzročena samo nebistvena škoda.

Berlin, 2. okt. d. V poslednjih treh dneh septembra je nemško letalstvo znova dokazalo svojo premoč v borbenosti in tehnični spretnosti. V borbah z britanskim letalstvom, ki so se razvile v teh dneh, je britansko letalstvo utrpelo hude izgube tako s strani nemških lovskih letal, kakor tudi protiletalskega topništva. Na pristojnem mestu v Berlinu je bilo snoči objavljeno, da je britansko letalstvo 28. septembra v akcijah ob Rokavskem prelivu izgubilo 23 letal. V Afriki je bilo 29. septembra sestreljenih 7 sovražnih letal. Pri poskusu britanskega letalstva prodreti nad nemško ozemlje je bilo 30. septembra sestreljenih 11 sovražnih bombnikov, istega dne pa še en nadaljnji bombnik v Afriki in eno borbeno letalo, ki je 29. septembra preletelo nemško ozemlje. V celoti je torej v teh dneh izgubilo britansko letalstvo 43 aparatov. Pri poskusih nočnih napadov na Nemčijo je britanskemu letalstvu uspelo le delno bombardiranje. Tudi pri poskusnih napadih na cilje v Norveški so se morala britanska letala v vseh primerih obrniti že nad obalo ter odvreči svoje bombe v morje.

Minister Ricci bo otvoril velesejem

Ljubljana, 2. oktobra.

Pri otvoritvi Ljubljanskega velesejma bo vlado zastopal Korporacijski Minister Ekscelenca Renato Ricci. Velesejem bo otvorjen v soboto ob 11 dopoldne.

Vojna na morju

Stockholm, 2. okt. d. Kakor javljajo iz Londona, je britanska admiraliteta objavila snoči imena 7 častnikov in 62 mornarjev posadke britanske podmornice »Caphalot«, ki so jo italijanske pomorske sile zajele meseca avgusta na Sredozemskem morju. Vseh 62 mož britanske podmornice označuje poročilo britanske admiralitete kot vojne ujetnike.

Sporazum med Ameriko in Japonsko nemogoč

Japonska se noče odreči svojim zvezam z državami osi

Šanghaj, 2. okt. d. Po informacijah, ki se širijo v tukajšnjih ameriških krogih, je le malo upanja, da bi se mogla pogajanja med Japonsko in Zedinjenimi državami uspešno zaključiti. Po teh vesteh je Washington odklonil pristanek na japonski program, ki določa vodilno vlogo Japonske na Daljnem vzhodu in organizacijo skupne prosperitete vseh dežel tega prostora, na drugi strani pa je Japonska odklonila, da bi zrahljala vezi, ki jo vežejo z državama osi po berlinskem trojnem paktu. Japonska se slej ko prej odločno brani priznati Zedinjenim državam kake nadaljnje koncesije na Daljnem vzhodu.

Tokio, 2. okt. d. Po dolgem molku japonskega tiska glede poteka japonsko-ameriških pogajanj je včeraj list »Kokumin«, ki običajno tolmači stališče japonskih vojaških krogov, v nekeme članku poudaril, da mora biti Japonska pripravljena na najslabše, če bi se pogajanja med Tokijem in Washingtonom razbila. »Kokumin« piše, da so ta pogajanja izraz japonske volje izogniti se nekoristnim konfliktom v izvajanju temeljne politike, ki stremi po ureditvi kitajskega spora, kakor tudi po organizaciji skupnega razvoja velikega vzhodnoazijskega prostora. Napetost na jugovzhodu Pacifika se je nedavno zopet povečala, ker so tamkaj na delu Japonski sovražne sile blok ABCD, ki utrjujejo vojaška oporišča, ki tvorijo obkolitveni obroč okrog Japonske. »Kokumin« zaključuje, da glede na to Japonski ne preostaja druga izbira kakor zastaviti vse svoje sile za izgradnjo svoje nacionalne politike. List še pripominja, da zaključuje japonska vlada v sporazumu s poveljništvi vojske in mornarice priprave, da bi se lahko Japonska znašla v vsaki novi situaciji kakršne koli narave in kakršnega koli obsega.

Prvi siamski poslanik v Tokiju

Tokio, 2. okt. (Domei) Prvi siamski poslanik pri japonski vladi Fria Arisena je danes v avdienci pri mikadu izročil svoja akreditivna pisma.

Angleži polagoma le priznavajo.

Rumunski tisk o uspehu italijanskega letalstva

Rim, 2. okt. s. Kakor je bilo pričakovati in kakor je običaj, kadar sili stvarnost in ne more biti zanikana, nadaljuje angleška admiraliteta s svojimi priznanji o izgubah v zadnjem spopadu med letali in mornarico. Taktika takih naznanil je tako stara in znana, da je lahko predvideti v sleherni okoliščini njene naslednje faze. Skoraj 48 ur je admiraliteta molčala in se ni zmenila za dogodek. Ko pa je bilo objavljeno naše posebno poročilo, je admiraliteta priznala, da je prišlo do spopada, toda izgubljen je bil samo en parnik in neka bojna ladja je bila lahko poškodovana. Dne 30. septembra ob 13. uri je londonski radio nadalje priznal, da je bila zadeta ladja »Nelson« in da jo je zadel eden izmed torpedov, ki so jih izstrelile skupine pod poveljstvom polkovnika Seidla (po rodu iz Neaplja — kljub imenu) in majorja Burja, kakor navaja že izredno poročilo št. 484. Ladjo so videli, ko se je vračala v Gibraltar nagnjena in z zelo zmanjšano hitrostjo. Vlekli so jo trije vlačilci. To pojasnjuje, zakaj je angleška admiraliteta objavila to vest. Glede letalstva z ozirom na zadnjo bitko priznava London izgubo treh letal in je treba priznati, da je z velikim naporom dosegel 50% zelo natančno kontroliranega števila, ki ga je navedlo naše poročilo. Polagoma bodo tem priznanjem verjetno sledila še druga, toda mudi se ne. Za priznanja s Krete je bilo potrebnih več mesecev.

Bukarešta, 2. okt. s. Rumunski tisk še naprej objavlja s poudarkom članke o odlični italijanski pomorski zmagi ter priobčuje na prvih straneh obširne komentarje. »Viatz« piše:

Angleški konvoj, ki so ga spremljale močne pomorske sile, je pred tremi dnevi zapustil Gibraltar in se napotil proti Malti. Potovanje pa je bilo usodno. Skupine italijanskih torpednih letal so napadle konvoj in se zapletle v borbo, ki je trajala devet ur. Ko se je zmračilo dne 17. septembra, sta bili potopljeni dve težki križarki, ena lahka križarka in štiri trgovske ladje ter je bilo sestreljenih 6 letal, druge edinice pa so bile poškodovane. Angleška propaganda bo skušala seveda tudi to pot prikriti očem sveta uspeh Italijanov ali ga omalovaževati in zmanjšati, da se ne bi videlo, v kakšnem stanju je angleška slava o veliki in nepremagljivi pomorski sili. Vsakokrat dobi najtežje udarce angleška mornarica, kadar zapusti Gibraltar in pride v Sredozemlje, udarce, ki jih zadajajo italijanski mornarji in letalci.

»Universul« piše: Italijanska zmaga v osrednjem Sredozemlju je zopet dala povod za razpravljanje o borbi letal proti konvojem, ki jih ščitijo vojne ladje. Dokazano je bilo tudi to pot, da more močnejša in dobro vodena letalska skupina z uspehom napasti konvoj, četudi ga ščitijo močne pomorske sile. Napad italijanskih torpednih letal je bil tako dobro usmerjen, da se je vsula toča torpedov in bomb na sovražno skupino. To dejanje italijanskega letalstva jasno kaže, da za angleške konvoje ni v Sredozemlju nobenega varnega predela več.

Skrb albanske vlade za prebivalstvo Kosovega polja

Tirana, 2. okt. s. Pod vodstvom kraljevega namestnika se je včeraj sestal albanski ministrski svet. Udeležili so se ga vsi člani. Na seji so razpravljali o vrsti ukrepov, ki se nanašajo na organizacijo uprave na Kosovu in na področju okrog Debra. Na Kosovem polju se je pričelo v zadnjem času živahno delo. Ker se bliža zima, je fašistična zveza v Prizrenu povečala svoje podporno delovanje in je pričela deliti živež med ljudi. Odposlanci fašističnih organizacij hrabrijo ljudi, da bodo lažje prestali težave, ki bodo nastopile z zimo. Pričela so se tudi javna dela po vseh krajih na Kosovem polju. Ponekod gradijo poslopja, drugod ceste, avtobusni promet se na Kosovem polju že povsem normalno razvija.

Duce sprejel Visokega komisarja Eksc. Emilija Graziolija

ki mu je poročal o položaju v Ljubljanski pokrajini in otvoritvi Ljubljanskega velesejma

RIM, 2. okt. s. Duce je sprejel Visokega Komisarja iz Ljubljane eksc. Graziolija, ki mu je poročal o položaju v novi italijanski pokrajini, predvsem s političnih, gospodarskih in socialnih vidikov, s katerih vseh je zadovoljiva. Visoki Komisar je nato poročal Duceju o organizaciji Ljubljanskega Velesejma in o bližnji otvoritvi, ki se je bo kot zastopnik vlade udeležil minister za korporacije.

Napad na letališče v Nikoziji

Letalski spopad v Sicilskem prelivu — Dva Hurricana sestreljena — Odbit sovražni napad pri Gondarju

Glavni stan Oboroženih sil je objavil dne 2. okt. naslednje vojno poročilo št. 487.:

V severni Afriki so nemška letala v bližini cirenske obale s strojnicami obstreljevala ter prisilila eno letalo tipa Blenheim, da se je spustilo na morje, kjer je bilo kasneje potopljeno. Druga nemška letala so v več poletih napadle vojaške cilje v Tobruku.

Sovražnik je izvršil polete nad Bengazi ter povzročil škodo na poslopjih ter nad nekatere vasi v Cirenajskem pogorju, kjer je bila zadeta neka vojna bolnišnica. Druga britanska letala so metala bombe na Tripolis. Poškodovanih je bilo nekaj zasebnih poslopij in kolonijska bolnišnica.

V vzhodni Afriki se je v odseku Gondarja skušal sovražni oddelek približati našim postojankam. Ustavilo ga je naše minsko polje, nakar ga je topniški ogenj razpršil Sovražnik je utrpel znatne izgube.

Sovražna letala so priletela nad neko našo utrdbo ter so z rušilnimi bombami povzročila lažjo gmotno škodo.

Naša letala so v noči na 2. t. m. bombardirala letališče v Nikoziji na Cipru. V Sicilskem prelivu je 7 naših lovskih letal napadlo sovražno skupino 8 Hurricanov, izmed katerih sta bila dva sestreljena.

Bombardiranje Tobruka

Berlin, 2. okt. d. Nemška borbena letala so v torek ponovno napadla razne cilje v obkoljenem Tobruku. Kakor je bilo sporočeno s pristojnega mesta, so nemška borbena letala pogodila z bombami razen mnogoštevilnih taborišč tudi skladišča materiala. Tudi neki prostor za parkiranje tovornih avtomobilov v mestu je bil zadet od več nemških bomb.

Napadi na bolnišnice

Rim, 2. okt. s. V septembru so sovražna letala napadla naslednje bolnišnice: 5. septembra bolnišnico v Barci, 24. septembra bolnišnico v Bardiji v Severni Afriki, 7. septembra bolnišnico v Gondarju, 12. septembra bolniška poslopja v Kulkvabertu v Vzhodni Afriki in 27. septembra bolnišnico na otoku Rodosu na Egejskem morju.

Princ Piemontski med ranjenci v Genovi

Genova, 2. oktobra. s. Nj. Vis. princ Piemontski je danes napravil zaseben poset mestu Genovi ter si v spremstvu krajevnih oblasti ogledal nekatere mestne dele, ki so bili prizadeti pri zadnjem letalskem napadu, nakar je obiskal v bolnišnici ranjence. Mu lil se je precej časa pri njih ter se je z vsakim ljubeznivo razgovarjal, zanimajoč se za njihove domače razmere. V bolnišnici sv. Lovrenca, ki si jo je prav tako ogledal, so pozdravil princa Piemontskega kardinal nadškof z vsem kapitlom stolnice. Princ si je nato ogledal nekatera dela za popravo poškodb po letalskih napadih ter se je ustavil pred granato, ki so jo bili Angleži vrgli 9. februarja in ki je sedaj postavljena kot spomenik na istem mestu, kamor je bila padla.

Junaška smelost italijanskih letalcev

Še nekaj podrobnosti o napadu italijanskih torpednih letal na angleško vojno brodovje

Z operacijskega področja, 2. okt. s. Trije piloti letal, ki so se udeležili napadov torpednih letalskih sil na angleško vojno brodovje na zapadnem Sredozemskem morju, so včeraj podali nekaj izjav o svojih doživljajih. Znano je, kako silni udarci so bili prizadeti angleškemu vojnemu brodovju preteklo nedeljo. Še celo angleška admiraliteta je bila prisiljena, da je vsaj delno priznala svoje izgube.

V splošnem se izvajajo, tako so piloti pripovedovali, napadi torpednih letal na ladje tako, da se poženejo proti njim sklenjene patrole letal, ki se na določenem mestu in v določeni razdalji od ladje razvrste tako, da se lahko ladjam približajo v smereh, da nanje najlažje in najbolj uspešno odvržejo svoja torpeda. Napadena ladja se skuša izogniti torpedu in se pričenja obračati na eno ali na drugo stran. Zaradi tega se letala v primernem trenutku razidejo in napadejo ladjo iz najrazličnejših strani tako, da so pri svojem poletu usmerjena proti ladji vedno na način, ki je najbolj prikladen za torpedni napad. Torpedna letala morajo pri tem premagati vse mogoče težave. Upoštevati je treba razgled, vreme, smer ladje in druge elemente. Velika ovira je zaporni ogenj. Ko se letala razvrste za napad, strmoglavijo nizko nad morje in se približajo ladjam, običajno okrog 100 m nad morsko gladino.

Pri zadnjem napadu so angleške vojne ladje skušale ustvariti z ognjem svojega topništva popolno zaporo okrog sebe. Streljale so tudi s svojimi velikimi topovi in so granate, ki so padale v morje, dvigale curke vode do 100 in 150 m visoko. Z drugimi granatami povpročajo oblake črnega dima, da bi letalom onemogočile razgled. Ko letala premagajo te ovire, jih z ladij pričnó obstreljevati s težkimi strojnicami. Strojnične naprave imajo po 8 cevi in se vrte na navpični osi. Z njimi je mogoče streljati na daljavo dveh ali treh kilometrov. To najhujšo oviro je treba premagati z vso odločnostjo.

Ko sem pristal, je pripovedoval eden izmed pilotov, so me tovariši objeli in poljubili. Da so me objeli, se nisem čudil, toda eden izmed njih me je poljubil na usta in dejal: Mi smo tu, oni pa so na dnu morja.

Napad na angleško vojno brodovje je bil v soboto izvršen v treh valovih. Meteorološke razmere niso bile ugodne. Deževalo je iz nizkih oblakov. Pri prvem navalu so bile angažirane štiri patrole. Napad se je pričel okrog 13. V določeni razdalji od ladij so se patrole razšle, vsaka izmed njih si je izbrala svoj cilj, strmoglavila in ga napadla. Najprej so se jim postavili v bran sovražni lovci z matične ladje za letala. Angleška letala so skušala zadržati torpedna letala, toda italijanski lovci, ki so jih spremljali, so takoj posegli v borbo. Tako je bila premagana prva ovira. Spopad je trajal nekaj minut. Torpedna letala so lahko nadaljevala svojo pot. Prva patrola se je pognala proti križarkam, ki so plule v neposredni bližini matične ladje za letala in vojne ladje »Nelson«. Druga patrola je napadla bojno ladjo samo, Angleži so se branili z vso silo. Prvo letalo iz daljave 1.000 ni moglo sprožiti svojega torpeda, ker ladje spričo njenega obrata ni bilo mogoče zadeti, ladja pa se je obrnila tako, da je lahko drugo letalo spustilo svoj torpedo. Tako je bila bojna ladja »Nelson« zadeta v klun. Letalska in pomorska bitka se je pričela razvijati prav dramatično. Grmenje topov in strojnic je bilo strašno. Vse ladje so naravnost bruhale ogenj iz topov. Nastala je plast belega in črnega dima okrog sleherne ladje, tako da so bili nadaljnji napadi vedno težji.

Dve drugi patroli letal sta se pognali zopet proti križarkam in matični ladji za letala. Dve križarki in matična ladja so bile zadete od torpedov. Z naglimi tesnimi obrati so se letala nato oddaljila.

Pol ure pozneje je prvemu sledil drugi naval. Oblaki so se še bolj zgostili. Nalivi so se povečali. Letala, ki so strmoglavila iz oblakov, so se znašla neposredno pred vso angleško formacijo. Sredi besnega streljanja angleških baterij so se letala razšla in zavzela ugodnejši položaj. Na čelu italijanske formacije je bil poveljnik Seidl, ki je bil sredi napada sestreljen, ostala letala pa so se pognala proti križarkam, sprožila torpede in se maščevala zaradi izgube poveljnika. Dve torpedi sta zadeli neko križarko v sredo. Ko so se letala umikala strojničnemu ognju, so letalci opazili, kako se je z ladje dvignil silen oblak dima in je nastala strašna eksplozija. Streljanje z nje je v hipu prenehalo. Ladja se je pričela potapljati. Nadaljnjih podrobnosti ni bilo mogoče zbrati. Treba je pomisliti, da trajajo napadi torpednih letal komaj nekaj minut. V tem kratkem času se zvrste izredno pomembni dogodki. V tričetrt minute je mogoče doseči zmago, kakršno letalec sploh zmore: potopitev sovražne ladje. Vse se razvija tako naglo, da podrobnosti človeku sproti uidejo iz spomina. Ostane mu le še zavest, da je zmagal ali izgubil.

Tretji naval na sovražne ladje se je dogodil zvečer ob luninem svitu. Ob 20. je skupina torpednih letal dosegla angleške vojne ladje, ki so naglo plule proti vzhodu. Obrise križark je bilo mogoče jasno opaziti. Ladje še niso pričele streljati, morda na njih še niso dognali, odhod prihajajo italijanska letala. Ko pa se je ena izmed patrol približala neki križarki, so se z nje oglasili vsi topovi in strojnice. Eksplozije granat so pooblačile nebo. Kljub temu letala niso opustila napada. Do ladij je bilo le še 2 km. Neko letalo se je križarki približalo na 400 m, sprožilo torpedo in zadelo ladjo v sredo. Bila je to 10.000tonska križarka.

S tem novim uspehom se je zaključil sijajni dan italijanskih torpednih letalskih sil.

Strah pred inflacijo v Ameriki

Silen naval na trgovine — Nova davčna bremena — Odpor proti vojni

New York, 2. okt. s. Z včerajšnjim dnem so se uveljavile v vseh Zedinjenih državah nove davščine na potrošnjo za mnogo vrst življenjskih potrebščin. Ti davčni ukrepi so bili v zadnjih dneh napovedani. Zaradi tega se je pojavil pravi naval na trgovine. V New Yorku so ljudje stali pred trgovinami v dolgih vrstah in so kupovali vse, kar so potrebovali ali ne. V vrste so se ljudje postavljali celo pred trgovinami z glasbenimi instrumenti. Očitno je pričelo zaupanje ljudi v dolar hudo popuščati. Splošno se boje inflacije. Novi davki na potrošnjo naj bi donesli državi v letu 1942 skupno 37 milijard dolarjev. Izvedelo se je pa, da finančno ministrstvo že pripravlja nadaljnja davčna bremena, ki bodo uvedena prihodnje pomladi.

Washington, 2. okt. s. V govoru, ki ga je imel na nekem zborovanju protiintervencijskega pokreta, je bivši ameriški poslanik v Bruslju Cudahy ostro napadel Rooseveltovo vojno politiko. Izjavil je, da bi morale Zedinjene države posredovati za čim prejšnjo zaključitev vojne, namestu da si prizadevajo, da bi jo podaljšale brez konca in kraja in tako povečale gospodarsko bedo na svetu ter ustvarile situacijo, ki bi bila nevarna neposredno tudi zanjo samo.

Ameriški minister Knox kot vojni hujskač

Imperijalistične težnje Zedinjenih držav

Washington, 2. okt. d. Ameriški mornariški minister Knox, ki je že s svojim proslulim vojnohujskaškim govorom v Bostonu zbudil svoječasno val ogorčenja v Zedinjenih državah, je imel včeraj v mestu Indianopolisu nov bojevit govor, ki je moral razpršiti še poslednje dvome tudi pri tistih, ki so se doslej še povpraševali, ali Zedinjene države res že sodelujejo v vojni proti državam osi ali ne. V svojem govoru se je ameriški mornariški minister povzpel do izjav, ki prekašajo po svoji dalekosežnosti vse, kar je bilo doslej lansirano iz krogov ameriških vladnih osebnosti. Knox ni le izjavil, »da bo Amerika v tesni povezanosti z Veliko Britanijo premagala države osi«, marveč je napovedal celo nekakšno »skorajšno ofenzivo« ameriške mornarice. Knox je trdil, da po njegovem mnenju svobode morja, ki naj bi bila seveda privilegij obeh anglosaških držav, ni mogoče ohraniti zgolj z obrambo teh morij, zaradi česar je po njegovem mnenju potrebno, da se iz obrambe preide v napad. V nadaljevanju svojega hujskaškega govora je Knox izjavil, da so se Zedinjene države odločile, da se ne bodo borile na svojih tleh. Nato je Knox postavil nov pojem »zapadnega sveta« ter je izjavil, da morajo Zedinjene države za obrambo zapadne poloble »vzdrževati v zapadnem svetu sistem oporišč.« Dejstvo, da se je ameriški mornariški minister smatral upravičenega govoriti o »zapadnem svetu«, namesto poslužiti se običajne formule o zapadni polobli, je seveda v ameriški javnosti sprožilo val vsakovrstnih ugibanj, kaj Knox odnosno njegovi gospodarji razumejo pod pojmom »zapadni svet«. V nekaterih krogih se celo vprašujejo, ali naj to ne pomeni sploh negacije slehernih mej tistih področij, ki so v interesu Zedinjenih držav. Knox je svoja izvajanja zaključil s poudarjanjem vodilne vloge, ki naj bi jo bile po njegovem mnenju Zedinjene države poklicane igrati pri ustvarjanju novega miru, do katere naj bi se v skrajnem primeru povzpele s silo. Tem dalekosežnim izjavam, ki bodo v Zedinjenih državah nedvomno zbudile ostro debato, pripisujejo v nekaterih ameriških krogih tem večji pomen, ker so bile podane dan potem, ko je Roosevelt na tiskovni konferenci skušal naslikati potopitev ameriške ladje »Pink Star« kot dejanje, ki je povzročilo veliko škodo ameriškemu gospodarstvu.

Roosevelt o verski svobodi v Sovjetski zvezi

Washington, 2. okt. d. Na tiskovni konferenci je predsednik Roosevelt o vprašanjih Sovjetske zveze tudi izjavil, da vlada v Sovjetski zvezi popolna svoboda veroizpovedi. Ta Rooseveltova izjava je v nekaterih kongresnih krogih zbudila živahne proteste. Tudi ameriška javnost je na njo neprijetno reagirala. Roosevelt je dobil vrsto pismenih ugovorov, med katerimi je posebno značilen protest člana »Diesa« (urada za nadzorstvo delovanj proti Ameriki), ki izjavlja v pismu Rooseveltu, da svobode veroizpovedi v Sovjetski zvezi ni in je tudi nikoli ni bilo.

Pomanjkljivosti ameriške vojske

New York, 2. okt. d. Kakor poročajo snočnji listi iz New Orleansa so bili zaključeni veliki manevri ameriških oborčenih sil, ki so trajali štiri tedne v južnih pokrajnah Zedinjenih držav. Ameriški generali, ki so sodelovali pri teh manevrih, so se nato sestali h kritiki v nekem mestecu države Louisiana. Vesti o tem posvetovanju pravijo, da so manevri poveljništvo zadovoljili samo toliko, v kolikor se tiče kvalitete moštva, ki je sodelovalo, ter v tehniki sodelovanja posameznih vrst orožja. Do neke mere je funkcijonirala tudi oskrbovalna služba, na drugi strani pa so bile ugotovljene mnoge pomanjkljivosti, ki kažejo, da ameriška vojska še ni popolnoma pripravljena. Predvsem so ugotovili, da je na operacijskih področjih primanjkovala municija in da izvežbanost rekrutov ni dosegla zaželene višine. Kot nezadostno se je izkazalo število sodelujočih tankov in poljskega topništva. Obveščevalna služba ni dovolj naglo funkcijonirala zaradi nezadostne opreme čet z komunikacijskimi aparati. Na terenu se je izkazalo, da je častniškemu zboru v mnogih primerih manjkalo potrebnih izkušenj in da je potreben tudi pomladitve.

Neugoden odmev Churchillovih izjav

Stockholm, 2. okt. s. Londonski dopisnik »Aftonbladeda« poroča, da je Churchillov govor povzročil živahne kritike v londonskih političnih krogih. V spodnji zbornici je zbudil pravo bojno razpoloženje, čeprav je Churchill skušal naslikati položaj Anglije z najlepšimi barvami. Glavni predmet razgovorov je še vedno problem, ali je Anglija v ofenzivi ali v defenzivi. Dočim je Churchill v zadnjem govoru vedno prikazoval vojaški položaj Anglije kot položaj naroda v ofenzivi, je z zadnjim govorom naredil vtis, da je Anglija sedaj bolj kakor kdaj prej v defenzivi. Churchill ni mogel prikriti težkoč v zvezi s pošiljanjem pomoči Rusiji in je celo dejal, da bo problem prevažanja postal glavni problem vojne. »Daily Herald« se vprašuje, ali te transportne težkoče ne izvirajo iz izgub na tonaži, ki jih Churchill ne omenja.

Bolezni ovirajo angleško proizvodnjo

Stockholm, 2. okt. d. V nekem poročilu, ki ga objavlja britanska informacijska služba, je rečeno, da so angleški zdravniki izračunali, da proizvaja zaradi obolenja na influenci in sličnih boleznih Anglija 3500 tankov, 1000 bombnih letal in 1 000.000 pušk na leto manj, kakor bi jih lahko, ako bi ji uspelo obolenja med delavstvom preprečiti. Po računu angleških zdravnikov izgubi zaradi angine in sličnih bolezni vsak angleški delavec povprečno po dva delovna dneva na leto kar zelo obremenjuje kapaciteto britanske vojne industrije.

Angleške vojne ladje v popravilu v Ameriki

Filadelfija, 2. okt. u. Ameriški kontreadmiral Warson je potrdil vest da se britanska križarka »Manchester« mudi v tukajšnji luki, kamor je prispela na temeljito popravila. Mornariški urad v Washingtonu je objavil, da je britanski rušilec »Firedrake« s pomožno križarko »Kalifonijo« že dalje časa v Bostonu v popravilu. Objava mornariškega urada vsebuje imena 31 britanskih vojnih ladij, ki so bile poškodovane in jih sedaj popravljajo v raznih ameriških lukah. Kakor znano, je britanska admiraliteta že svoječasno odločno zanikala poškodbo omenjenih ladij.

Družba falsifikatorjev potnih listov odkrita na Madžarskem

Budimpešta, 2. okt. s. Policijske oblasti so izsledile in aretirale člane neke skupine Židov in protidržavnih elementov, ki so se specializirali za potvarjanje vizumov na potnih listih Židov. Ponarejali so predvsem vizume za prehod skozi Nemčijo. Bogati Židje so na ta način skušali dospeti na Portugalsko. V to afero je zapleten tudi sin nekega bivšega madžarskega ministra. Mnogo Židov in nekaj njihovih sokrivcev v inozemstvu je bilo aretiranih.

Bivši perzijski šah se bo naselil v Argentini

Buenos Aires, 2. okt. d. Po uradnih informacijah je Argentina dovolila bivšemu perzijskemu šahu naselitev v Argentini. Pričakujejo, da bo šah s svojim spremstvom, ki šteje 22 oseb, dopotoval v Buenos Aires v začetku novembra.

Smrtna obsodba atentatorja na Lavala

Pariz, 2. okt. d. Državno sodišče v Parizu je obsodilo na smrt Paula Coletta, ki je 27. avgusta izvršil atentat na svoječasnega predsednika francoske vlade Pierra Lavala in urednika lista »Oeuvre« Marcellea Deata. Sodbe pariškega državnega sodišča so izvršljive brez odloga.

Obsodba bivših španskih levičarskih politikov

Madrid, 2. okt. d. Posebno špansko sodišče za procese proti prostozidarstvu in komunizmu je obsodilo več oseb na skupaj 30 let ječe, na zaplembo njihove imovine v državno korist in na izgubo civilnih in političnih pravic. Med obsojenci je tudi več oseb, ki so svoječasno igrale v Španiji vidno vlogo. Med njimi so bivši prezident parlamenta Martinez Bario, bivša predsednika vlade Quiroga in Negrin ter svoječasna zunanja ministra Alvarez del Vayo ter Garcia Telles.

Odposlanstvo slovaške policije v Nemčiji

Bratislava, 2. okt. d. Na povabilo nemškega generala Daluege bo odpotovalo prihodnje dni v Nemčijo odposlanstvo slovaške policije in orožništva, da se bo v Nemčiji lahko seznanilo z organizacijo nemške policije in lahko na ta način poglobilo nemško-slovaško sodelovanje v policijski in žandarmerijski stroki.

Racioniranje živil na Irskem

Dublin, 2. okt. d. Irska vlada je s posebnim proglasom napovedala, da bo v kratkem uvedeno racijoniranje nekaterih glavnih vrst živil. Kot prvi ukrep v tej smeri je bil ustanovljen poseben popisovalni urad, ki naj ugotovi velikost obstoječih zalog živeža ter število prebivalstva, ki bo potrebno oskrbe.

Španski poslanik v Berlinu pri generalu Francu

Madrid, 2. okt. d. General Franco je včeraj sprejel španskega poslanika v Berlinu grofa Mayalde, s katerim je imel dolg razgovor.

Nesreča potniškega letala v Boliviji

Buenos Aires, 2. okt. d. Kakor poročajo iz La Paza v Boviliji, je veliko transportno letalo družbe Arramayo Mining eksplodiralo v zraku na poletu preko goratega predela pokrajine Recaja. Letalo se je zrušilo na tla. Bržkone se je vseh 8 potnikov ubilo.

Finska ne pristaja na angleške zahteve

Stockholm, 3. okt. d. Kakor se doznava iz poučenih krogov v Helsinkih, pripravlja zunanjepolitični odbor finskega parlamenta besedilo finskega odgovora na noto, v kateri je angleška vlada zahtevala od Finske ustavitev sovražnosti napram Sovjetski zvezi. Finski odgovor bo bržkone v kratkem izročen britanski vladi s posredovanjem norveškega poslanika v Helsinkih, kajti posredovanje ameriškega poslanika ne more priti v poštev, ker pričakujejo v Helsinkih, da bo najbrže tudi Amerika poslala Finski slično opozorilo kakor Anglija v svoji noti. Vsebina finskega odgovora še ni znana, vendar se lahko trdi, da Finska ne bo pristala na angleške zahteve, dasi bo morda ob tej priliki ponovno izrazila željo po ohranitvi dobrih odnošajev z Veliko Britanijo. Po informacijah iz poučenih finskih krogov bodo finske čete nadaljevale okupacijo Karelije, dokler ne dosežejo tistih mej, ki jih smatra Finska primerna za zajamčenje svoje varnosti.

Naše gledališče

DRAMA

Petek, 3. oktobra: zaprto.
Sobota, 4. oktobra: zaprto (generalka).
Nedelja, 5. oktobra ob 17.30 uri: Hamlet. Red Premierski.
Ponedeljek, 6. oktobra: zaprto (generalka)

Letošnja premiera Shakespearove žaloigre »HAMLET« bo izredno zanimiva. Nova režija dr. Krefta, popolnoma nova zasedba vlog, nova scenska glasba in inscenacija bodo dali predstavo, v kateri bomo videli Jana v naslovni vlogi Hamleta, Levarja kot kralja, Miro Danilovo kot kraljico, Vido Juvanovo — Ofelijo. Sever bo podal Laerta, Cesar — Polonija, Vladimir Skrbinšek — Duha in Prvega igralca, Nakrst — Horatia, Gale — Rozenkranca, Tiran — Gildensterna, Peček — Osrika, Presetnik — Marcela, Kraljico v »Mišnici« — Mileva Ukmar-Boltarjeva, Lipah in Plut — grobarja, Gregorin — Fortinbrasa. Režiser: dr. Kreft. Inscenator: inž. Franz. **Premiera bo v nedeljo 5. t. m. ob 17.30 uri za red Premierski. — Konec okrog 21. ure.**

Obvestilo p. n. abonentom reda Premierskega. Premiera Shakespearovega »Hamleta«, ki je namenjena tem abonentom, se bo vršila v nedeljo 5. t. m. ob 17.30 uri. Kdor izmed p. n. abonentov na ta dan ne bi utegnil obiskati predstave, lahko to javi do sobote 4. t. m. opoldne dnevni blagajni v Operi, ki mu bo zamujeno predstavo nadoknadila med tednom.

O P E R A

Petek, 3. oktobra ob 18.15: Netopir. Premiera. Red Premierski.
Sobota, 4. oktobra: Netopir. Red A.

Premiera Straussove operete »Netopir« bo v petek za red Premierski. Živahno delo s prekipevajočo melodiozno glasbo in dovtipnim dejanjem bo v novi režiji in inscenaciji in v novi zasedbi partij izredno zanimivo. Eisensteina bo pel M. Sancin, Rozalindo — Ivančičeva, Franka — Anžlovar, princa Orlovskega — Sladoljev, Alfreda — Manoševski, Falleja — B. Sancin, Blinda — Rakovec, Adelo — Ribičeva, Žabo — Zupan, Ido — Japljeva in Melanijo — Koširjeva. Dirigent: D. Žebre. Režiser: E. Frelih, ki je napravil tudi načrt za inscenacijo. Koreograf: B. Pilato.

Avtomobilska nesreča

Ljubljana, 2. oktobra

Včeraj okrog 4. popoldne se je izpred generatorske delavnice pri Figovcu odpeljal proti Devici Mariji v Polju g. inž. Cizerle na poskušno vožnjo novega avtomobila na pogon z ogljem. Obenem z g. inž. Cizerlom so bili v avtomobilu še naslednji gospodje: šofer tvrdke Urbanc, katere last je tudi voz, g. Žagar, izdelovalec perila, g. Mlakar in upokojeni železniški uradnik Zabodljaj. Poskusna vožnja je uspela nad vse pričakovanje dobro, le na povratku je imel voz neljub incident. Na nekem ovinku je pripeljala neka ženska ročni voziček, nesreča pa je hotela, da je bil na istem mestu v danem trenutku tudi neki kmečki voz, tako da je šofer — v tem trenutku je vozil g. Mlakar — povečal brzino, da bi se izognil trčenju. V tem pa se je avto prevrnil in se trikrat prekopicnil ter obstal s kolesi navzgor. Vse v vozu je temeljito premetalo, vendar pa je bil težje ranjen le šofer, ki ima zlomljeno ključnico in nalomljenih nekoliko reber. Ponesrečenca so odpeljali v splošno bolnišnico. Ostali so dobili le manjše poškodbe med temi g. inž. Cizerle in g. Zabodljaj, ki sta ostala v domači oskrbi.

Na kraj nesreče so takoj prihiteli kmetje, ki so delali na polju in izvlekli ranjence izpod voza. Pravi čudež je, da pri tem ni bilo nobene smrtne žrtve, kajti voz je popolnoma razbit in ne bo poslej več za nikakršno rabo. Sreča v nesreči je tudi bila, da je voz dirjal za las mimo bližnjega brzojavnega droga.

Zdravljenje malih živali

Ljubljana, 2. oktobra.

Kakor je lani in letos pridobila reja malih živali silno na vrednosti in se je zanimanje zanjo vsesplošno razširilo, tako je s tem v zvezi postalo eno najbolj resnih vprašanj, kako se obolele male živali zdravijo. Številni rejci so že utrpeli veliko škodo, ker so jim živali obolevale in je marsikdaj propadla vsa reja. Oškodovani so bili materialno in za splošnost je nastopila škoda tudi v tem, da so taki rejci izgubili veselje za nadaljevanje reje. In vendar se lahko rejci znatno zavarujejo, da jim bolezni ne upropaščajo živali. Seveda pa ni dovolj, če se pouče o tem samo iz knjig, ki pa jih je prav za prav tudi malo na razpolago, nego je najprimernejše, da se pouče po strokovnjaku, ki ima bogato prakso in vsesplošno znanje. Zlasti rejci, ki so se oprijeli reje malih živali šele v zadnjem času, ne morejo črpati iz svojih izkušenj in so tem bolj navezani na pouk veščaka.

Iz teh razlogov bo ljubljansko Društvo Mali gospodar začelo prirejati predavanja o zdravstvu malih živali. Prvo tako predavanje bo v soboto dne 4. t. m. ob 19. uri, ko bo v šoli na Grabnu govoril o negi bolnih malih živali odlični veščak dr. Janko Koren.

Društvo vabi na predavanje vse člane in tudi druge. Vstopnine ni.

Gospodarstvo

Ureditev valut na Balkanu

Valutne razmere v jugovzhodni Evropi so se po razpadu Jugoslavije in po zasedbi Grčije kmalu ustalile in je danes valutno vprašanje urejeno. Vpostaviti bi bilo treba docela nove relacije nasproti liri in marki, in sicer predvsem zaradi tega, ker so kliriški tečaji obeh valut nasproti dinarju kazali prej precejšen disažijo v primeri z dolarjem in je bilo treba ta disažijo odpraviti. Zato se nove relacije ne skladajo s prejšnjimi relacijami.

V Hrvatski in Srbiji je bila uvedena nova valuta v trdnem razmerju nasproti liri in marki, pri čemer je bil tečaj lire povišan na 2.63 din (nasproti prejšnjemu klirinškemu tečaju 2.30) in tečaj marke na 20 din (nasproti prejšnjemu klirinškemu tečaju 17.82). Navzlic temu povišanju tečaja lire in marke pa je oil na borzi v Beogradu in Zagrebu znižan tečaj dolarja od prejšnjih 55 na 50 din, s čimer je bilo šele vzpostavljeno po zlati pariteti razmerje med liro in marko na eni strani ter dolarjem na drugi strani. V Hrvatski kakor tudi v Srbiji je bila določena nova zlata pariteta in sicer tako, da predstavlja 1 srbski dinar odnosno 1 kuna 17.921 miligrama čistega zlata (prej 26.5), kar ustreza zlati pariteti italijanske lire v razmerju 38 lir 100 din ali kun in zlati pariteti nemške marke v razmerju 1 marka = 20 din odnosno kun.

V prvi dobi po zasedbi Jugoslavije in Grčije niso bile postavljene enotne relacije za zamenjavo dinarjev. Nemčija je takoj uvedla za zamenjavo dinarjev tečaj 5 mark = 100 din, odnosno 1 marka = 20 din, Italija pa je prvotno uvedla nižjo relacijo 30 lir = 100 din odnosno 1 lira = 3.33 din. V Grčiji je Italija predpisala tečaj 12.50 lir = 100 drahem. Nemčija pa 2 marki = 100 drahem. Nemška finančna revija »Bankarchiv« sedaj pojasnjuje, da so bile te razlike pri določitvi tečajev, ki so imele za posledico nezaželjeno špekulacijo, pozneje odpravljene v sporazumu med obema glavnima zasedenima državama, t. j. Italijo in Nemčijo. Medtem ko je Nemčija v Grčiji, ki jo je skoro v celoti zasedla Italija, prilagodila svoj tečaj italijanski relaciji in ga znižala od 2 marki za 100 drahem na 1.67 marke za 100 drahem, je na drugi strani Italija na jugoslovenskem področju prilagodila zamenjalni tečaj za dinar nemškemu tečaju in ga zvišala od 30 lir za 100 din na 38 lir za 100 din. S tem so prišli zamenjalni tečaji na področju bivše Jugoslavije, kakor tudi na področju bivše Grčije, med seboj in v razmerju do lire in marke docela v sklad.

Madžarska je zaradi zamenjave dinarjev v Bački in Baranji določila v razmerju do lire in marke razmeroma visok tečaj 10 pengov enako 100 din, kar pa je bilo še vedno manj, nego je prej znašal klirinški tečaj, ki je bil določen na 11.52 pengov za 100 din; vendar je treba pri tem upoštevati, da je imel madžarski pengo prej v Jugoslaviji velik disažia. Razmerje 10 pengov za 100 din pa je veljalo samo za zamenjavo dinarjev, medtem ko velja sedaj v prometu s Srbijo in Hrvatsko tečaj 8.29 penga za 100 din, kar ustreza ostalim relacijam na podlagi paritete nasproti liri in marki.

Bolgarija je na zasedenem področju bivše Jugoslavije določila za zamenjavo dinarjev tečaj 160 levov za 100 din, kar približno ustreza zamenjalnima tečajema Italije in Nemčije. Na področju Grčije je Bolgarija najprej določila tečaj 65 levov za 100 drahem, pozneje pa je ta tečaj prilagodila italijanskemu tečaju in ga znižala na 54 levov za 100 drahem.

Velesejmske vesti

Stanovanjski urad ljubljanskega velesejma se 3. oktobra preseli v svoj prostor na peronu ob izhodu na glavnem kolodvoru, kjer uraduje do konca velesejma dnevno od 8. do pol 22. ure. (Telefon 41-50.)

Novost na letošnjem ljubljanskem velesejmu bo tudi to, da bo celo sejmišče odprto tudi zvečer. Razstavni paviljoni bodo razsvetljeni in občinstvu dostopni do 21. ure. Tako bo zvečer po popoldanskem delu vsakomur še mogoče ogledati si ves velesejem. Vstopnina ni višja kakor v prejšnjih letih in znaša 4 lire. Sejemska legitimacija za Ljubljančane pa stane 15 lir.

Kmetijstvu moramo posvečati vso pozornost posebno pri nas. Z intenzivno propagando moramo širiti racionalizacijo kmetijskih obratov. Prilika za tako propagando se nudi zlasti med ljubljan. velesejmom. Zato naj si ga ogleda vsak naš kmečki gospodar. Opozarjamo na veliko kmetijsko razstavo s posebnim oddelkom kmetijskih strojev in novega praktičnega orodja. Pameten gospodar naj ne drži denarja doma, ampak naj svoj kapital plodonosno naloži v kmetijske stroje, ki mu omogočajo, da z manjšim trudom doseže večji dobiček.

Na razstavi zdravilnih zelišč na ljubljanskem velesejmu bo razstavljenih in opisanih okrog 180 vrst zelišč, ki pridejo v poštev za izvoz. Prikazano bo, kako je treba zelišča pripraviti za izvoz, katera zelišča naj se nabirajo, koliko znaša izvoz, koliko se porabi za domačo potrebo, koliko se predela doma za zdravila in koliko zelišč propade neizkoriščenih.

Stanovanjska kultura je merilo splošne kulture. Pri nas je stanovanjska kultura na precej visoki stopnji, to pa ne samo po zaslugi modernega stavbarstva in sodobnega načina življenja, ampak tudi visoko razvite pohištvene obrti in industrije. Na letošnjem ljubljanskem velesejmu bo pohištvena razstava prav lepa. Razen naših mizarskih podjetij bost apokazali svoje izdelke tudi goriška mizarska obrt in industrija.

Bombaž v Turčiji

Ne samo v Bolgariji, ki lahko sedaj po priključitvi Južne Srbije krije vso svojo potrebo bombaža iz lastne produkcije, tudi v Turčiji se je v zadnjih letih znatno povečala produkcija bombaža. Marsikoga je začudilo, da je Turčija po izbruhu sedanje vojne, ko so nastopile težkoče pri uvozu ameriškega bombaža, nastopila na evropskem trgu kot izvoznica bombaža. Ugodni pogoji za prodajo bombaža so v poslednjih dveh letih pripomogli k temu, da se je turška produkcija bombaža naglo povečala. Turčija krije danes z lastnim pridelkom ne samo znatno narasle potrebe domače potrošnje, temveč ima na razpolago še znatne količine za izvoz.

V Turčiji so že pred desetletji pridobivali bombaž, toda šele v zadnjih letih je prišlo na tem področju do vidnega napredka, zlasti ko si je Turčija ustvarila lastno bombažno industrijo, ki je prevzela ves pridelek, predvsem pa zaradi tega, ker je uspelo aklimatizirati fine ameriške vrste bombaža. Leta 1938 je Turčija pridelala 33 milijonov kg bombaža, naslednje leto 52 milijonov kg, letos pa se ceni pridelek na preko 60 milijonov kg. Za leto 1943 računajo, da bo Turčija pridelala že 100 milijonov kg (500.000 bal). Bombaž pridelujejo predvsem v južni Anatoliji in je središče trgovine z bombažem mesto Adana v Kilikiji. Samo na tem področju je proizvodnja dosegla že skoro 40 milijonov kilogr.

Po raznih poizkusih je Turčiji uspelo aklimatizirati fine ameriške vrste bombaža. Prvotno so gojili le turško vrsto Jervi, danes pa prevladujejo že ameriške vrste. V letu 1940 je znašala celotna površina bombažnih kultur 322.000 ha, od tega pa je odpadlo le še 127.000 ha na kulture turškega bombaža. Turška vlada zelo pospešuje pridelovanje bombaža in je letos dovršila dela za namakanje polj severno od Smirne, kjer je bilo zgrajeno obsežno omrežje prekop za namakanje polj, s čimer so pridobili 17.000 ha plodne zemlje za bombažne kulture. Vrhu tega je Turčija letos uvozila številne specialne bombažne stroje za predelavo bombaža, tako da bo tudi v izvozni kupčiji lahko nudila prvovrstno surovino.

Gospodarske vesti

= **Uradne ure pri zavodu Banca d'Italia.** Od 1. oktobra naprej bodo pri zavodu Banca d'Italia naslednje uradne ure: blagajna od 8.30 do 12, upravni uradi od 8. do 14.

= **Vnovčenje letošnje vinske letine v Italiji.** Na osnovi predlogov italijanske vinogradniške prokuracije so bili te dni določeni pogoji za vnovčenje letošnjega vinskega pridelka v Italiji. Predpisane so enotne odkupne cene za konzumna vina, ki jih morajo imeti v kleteh vsi trgovci z vinom in točilci. Izvzete so le luksuzni lokali. Odkupna cena za vinogradnika je določena na 23.50 lire za hektolitrsko stopnjo, pri čemer pa se odbije 2.50 lire v korist sklada za pridobivanje alkohola iz vina. Ta odbitek se odvede istočasno s trošarino. Vinogradniki v Italiji bodo torej dobili čistih 21 lir za hektolitrsko stopnjo. Ta nova cena bo veljala za vse l. 1941/42, to je od 15. novembra t. l. do 14. novembra prihodnjega leta.

= **Napredek tehnike pri gradnji lokomotiv.** Nedavno je švicarska tvrdka Brown-Boveri zgradila za švicarske zvezne železnice svojevrstno lokomotivo, ki uvaja nova načela v tehniko gradnje lokomotiv. V zadnjih letih so pričele parnim lokomotivam delati konkurenco lokomotive s parnimi turbinami in z Dieselovimi motorji, če ne upoštevamo električnih lokomotiv, ki se seveda uporabljajo le na elektrificiranih progah. Nova švicarska lokomotiva pa uvaja nov pogonski princip, namreč plinsko turbino, ki jo ženejo neposredno pri izgorevanju nastali plini, tako da ni treba šele proizvajati pare za pogon turbine. Lokomotiva s plinsko turbino mnogo bolje izkorišča toplotno energijo, ki nastane pri izgorevanju, saj se pri tej lokomotivi izkoristi za pogon 17% toplotne energije, med tem ko znaša pri parnih lokomotivah ta koristni efekt le 9 do 10%. Dieselova lokomotiva ima sicer še boljši efekt izkoriščanja toplotne energije (namreč 33 do 35%) je pa mnogo dražja in zahteva specialno plinsko olje, med tem ko se pri novi lokomotivi lahko uporablja običajna nafta. Nova lokomotiva s plinsko turbino ne potrebuje niti premoga niti vode in lahko vozi s seboj goriva za akcijski radij 1400 km. Ta okolnost daje novi lokomotivi prednost zlasti v deželah, ki imajo na razpolago dovolj nafte in kjer morajo lokomotive prevoziti dolge proge brez električne energije in vode. Moderna parna lokomotiva potrebuje za vsako uro polnega obrata eno tono premoga in 9 ton vode, lokomotiva na plinsko turbino pa samo pol tone nafte. Lokomotiva ne pušča dima niti saj. V komprimiran zrak se vbrizga pri visoki temperaturi pogonsko olje, ki takoj zgori, ne da bi povzročalo dim ali saje. Švicarske zvezne železnice nameravajo graditi take lokomotive v večjem številu toda šele po vojni, ker sedaj nimajo na razpolago za pogon potrebne nafte. Pač pa pričakujejo, da bodo take lokomotive lahko gradili v večjem obsegu za druge države, zlasti za Ameriko.

= **Povečanje kmetijske produkcije v Švici.** V zadnjem letu je napravila Švica velike napore, da poveča svojo agrarno produkcijo in da si na ta način olajša stanje prehrane, ki je postalo zelo težavno, odkar je več ali manj onemogočen uvoz živil iz prekomorskih držav. Na občnem zboru švicarske organizacije kmetovalcev so bili te dni sporočeni zanimivi podatki prizadevanja za povečanje površine obdelane zemlje. Švici je uspelo povečati v zadnjih dveh letih površino obdelane zemlje za 45%, in sicer od 185.000 na 270.000 ha. Seveda je šlo to povečanje precej na škodo površine travnikov in pašnikov. Ker je sedaj skoro onemogočen uvoz krmil, ki je prej v švicarski živinoreji igral tako važno vlogo, je Švica prešla v znatni meri k pridelovanju krmilnih rastlin na obdelanem polju, ki omogoča večjo produkcijo krmil, kakor so jo doslej nudili travniki in pašniki. Tako je Švica vsaj deloma nadomestila izpadek zaradi onemogočenega uvoza inozemskih krmil. Navzlic temu pa je bila primorana zmanjšati številčno stanje živine. V prihodnjem letu bo po obstoječem načrtu povišana površina obdelane zemlje za nadaljnjih 30.000 ha, tako da bo dosegla 300.000 ha. Ta načrt pa bo izvedljiv le z izkoriščanjem vseh razpoložljivih delovnih moči. Tudi kmetijska se je povečala z obdelovanjem vrtne zemlje, kjer pridelujejo predvsem krompir in sočivje. V strokovnih krogih cenijo, da je bilo lani na vrtovih okoli stanovanjskih hiš obdelanih 7000 ha več nego v prejšnjih letih. Švicarska zvezna vlada

INSERIRAJTE V „JUTRU“!

Ribnica in Ribniška dolina

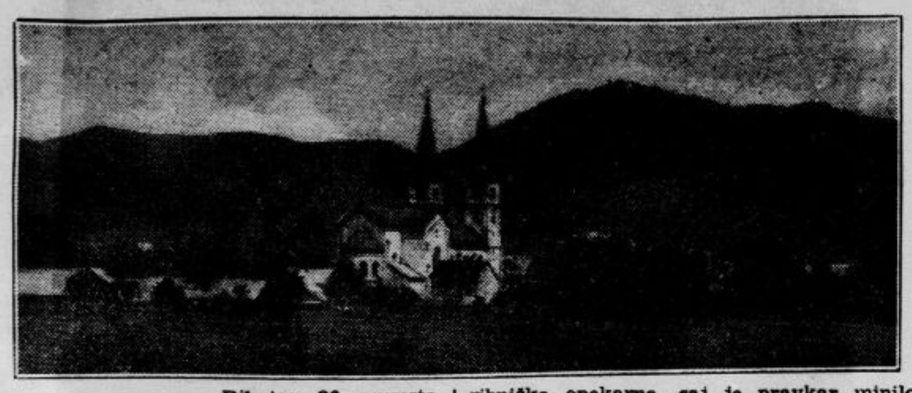

Ribnica, 26. avgusta

Pogled v zgodovino Ribniške doline nam pokaže mnogo dogodkov, ki posegajo odločilno v razvoj gospodarskih in kulturnih prilik. S pisanimi vasicami posejano in vzorno obdelovano polje so nekdaj preplavljali razni narodi. Baje so sami divji Huni tod jezdili svoje iskre konjiče z zloglasnim Atilo na čelu... Ni nič čudnega, če so pred leti iskali ostanke Atilovega groba ravno v okolici Ribnice! Slišale so se razne pravljice, zapele so lopate podjetnih kmetov, ki so iskali zaklad. Turška drhal, ki je plenila pred stoletji po naših dolenjskih krajih, ni prizanesla Ribniški dolini. Mnogo primerov je zabeleženih, ko so turški jezdeci plenili po Ribnici in okolici. Ribniška graščina je bila v tistih časih zavetišče slavnih ribniških branilcev, ki so baje vsakokrat bili zmagovalci v boju s Turki, jih napodili nazaj na Kočevsko in dalje proti jugu. Poldrugo stoletje so Ribničani neštetokrat občutili udarce turških kopit. Kresovi so goreli, kakor piše Valvazor, v naslednjem redu: Vinica, Poljane ob Kolpi, Fridrihštajn, Ribnica (Sv. Ana), Ortnek, Turjak, Ig, Ljubljana. L. 1415 je požar uničil ves trg. Napoleonova Ilirija je prijala Ribničanom, navduševali so se za reforme, čeprav je bilo pozneje dosti nezadovoljstva. Še danes se stare grče v dolini spominjajo »fronkov«, davka, ki so ga kmetje in meščani trdo občutili, pa tudi »Francozove jame« na koncu Ribniške doline, kjer so ubili poslednjega Francoza.

Danes kaže Ribnica svojevrstno lice. Sredi trga stoji impozantna cerkev z dvema zvonikoma, ki je znana vsepovsod kot ena najlepših. Ribnica je bila dolgo vrsto let sedež cerkvenega gospostva, ki je obsegalo dobršen del stare Kranjske. Nov nasad sredi trga nudi prijetno sliko, kar mestno lice dobiva glavna ulica. Na dekliški šoli je vzidana spominska plošča slavnemu skladatelju Petelinu-Gallusu, ki je pristen Ribničan. Ploščo je pred leti odkrila Glasbena Matica Ljubljanska. O tem, ali je bil Petelin doma iz Ribnice ali ne, se je na dolgo in široko polemiziralo, toda zgodovinar in odlični poznavalec Ribniške doline, pokojni dekan g. Skubic, je dokazal, da je naš rojak. Ob Bistrici kraljuje stari grad, ena redkih prič srednjega veka. Gradbena delavnost in marljivost, ki je splošno znana po vsej dolini tudi v Ribnici ne zaostaja. Cesta do kolodvora dobiva lepo lice. Treba bi jo bilo tlakovati. Prednjači nova lepa stavba meščanske šole, delo ribniške posojilnice, ki ima za razvoj trga in okolice neprecenljive zasluge. Z raznimi posojili, darovi, podporami je gmotno podprla marsikatero društvo in organizacijo, pa tudi socialno šibkejše sloje. Vsakemu šolarčku je znano, da je ljudsko šolo v Ribnici posečal tudi prvak slovenskih pesnikov France Prešeren, vpisan v »Zlato knjigo«, ki se hrani v Ribnici.

Vrsta novih vil proti Gorenji vasi in Goriči vasi priča, da je gradbena delavnost na višku. Ko gobe po dežju rasejo sleherno leto nove lične vile v okolici. Za živahno gradbeno gibanje skrbi v nemali meri tudi ribniška opekarna, saj je pravkar minilo štirideset let od njene ustanovitve. Od l. 1898, ko so zabeleženi prvi početki, pa do danes je izdelala na tisoče voz opeke, pa kaj bi — saj je pol doline pozidane iz opeke. Stari, že pokojni Peterlin Andrej, oče sedanjega ribniškega industrijca, je prvi poskusil z delom. Počasi je šlo. Danes je moderno urejeno obratovanje, stroji delajo na uro 500 komadov strešne opeke, francoski model »Ex center« 450 komadov in največji celo 1800 zidakov na uro. Tuči peči izdeluje poljetni France Vidervol.

Krepak razvoj trga in okolice privablja sleherno sezono izletnike, ki v vedno večjem številu obiskujejo Ribnico in okolico in Ribničane, o katerih so slišali le iz popačenih anekdot, raznih dovtipov in pripovedk. Poleti gre vse, »kar leze in gre« v Bistrico na kopanje, čeprav je voda včasih polna žaganja. Tako neurejeno kopališče ni za Ribnico! Žage ob vodi precej onesnažijo počasi tekočo vodo. No, pa vseeno se število turistov veča. Že pred prvo svetovno vojno, ko je bil tujski promet po naših krajih še v povojih, so prihajali k nam Dunajčani in Tržačani na počitnice. Podnebje po svoji svežini in ostrem zraku sliči Blejski kotlini. Pozimi so precej ugodne snežne razmere, saj leži Ribnica 500 m nad morjem. Dolino obkrožata Velika gora s preko 1000 m visokimi grebeni (»Ribniški svatje« 1200 m) v smeri od jugovzhoda proti severozapadu, ki zaustavlja padavine, kar je ugodno za Ribniško polje, polno jam in vrtač. Dolino namakajo tri ponikalnice: Bistrica, Ribnica in Rakitnišica. Ob času hude suše trpi dolina na pomanjkanju zdrave pitne vode. Zdaj ima Ribnica vodovod, toda vasi Nemška vas, Prigorica, Dolenja vas, Blate, Rakitnica, Otavice še čakajo, da se po desetletjih, odkar se je pokazala potreba za vodovod, kdo spomni in se zadeva premakne z mrtve točke. Upamo, da bo tudi to prišlo.

Bodočnost trga in okolice ter vse doline je in ostane lesno gospodarstvo. Pred leti, v času najhujšega gospodarskega mrtvila, ko so se bila zaprla tržišča za naš les in je cena globoko padla, je tudi Ribniška dolina občutila, kaj je lesno bogastvo — če so tržišča! Razumljivo je, da je to občutila vsa dolina, saj je les eden glavnih proizvodov, ki preživlja prebivalstvo. Kriza je minila, odprla so se tržišča in dolina je bila rešena najhujšega. Glažuta, Jelenov žleb, Grčarice, Jelendol — te in še druge številne parne in vodne žage bruhajo spet stotine vagonov lesa. Bukov in jelov les, v hlodih in rezan, tramovi in razni polfabrikati — vse to čaka na skladiščih v Ribnici, da se odpelje v svet, v razne obmorske in prekomorske države, pa v Afriko in še dalje... Na tisoče vagonov gre sleherno leto iz obsežnih gozdov Velike gore in Strmca v svet. Suha roba sedaj žal nima tržišč. Zaprta je meja. Rešetarji so v mirnem času šli po Koroški okrog Celovca, Beljaka, pa tja do Gradca, na Štajersko, Tirolsko in Gradiščansko. Z izdelavo suhe robe se na veliko bavijo v Sodražici. Lesni industriji so dani v Ribniški dolini vsi pogoji. Izvoz lesa, polfabrikatov, razne vrste lesna industrija — to je in ostane gospodarska osnova vse doline. Seveda bi Ribnica mnogo pridobila, če bi bila tod speljana jadranska železnica, da bi se ves tovorni promet usmeril po krajši poti na jug k morju. Tudi vprašanje sreza v Ribnici je še vedno aktualno. V novi dobi mora najti tudi Ribniška dolina svoje mesto v pokrajini, kakor ji po svojem gozdnem bogastvu pripada. Dolina je elektrificirana, kar bo v bodoče za razvoj industrije velikega pomena.

Ribnica je preživela dobo svojega prvega razmaha. Po dvajsetih letih, med dvema svetovnima vojnama, kaže čisto drugo lice. Upamo, da bodo merodajni činitelji tudi v bodoče skrbeli, da bo pokazala na gospodarskem in kulturnem polju še večji napredek.

—an.

Draginja tepe le reveža.
Dobro se samo hvali.
Kolikor mlinarjev, toliko tatov.
Mlad mesec ne sveti vso noč.
Tik sreče nesreča preži.
Vrag mnogo zna, ker je star.
Ženitev je uganitev.
Če sever brije, vsem goram glave odkrije.
Ne užge se ogenj brez drv.
Še pes ve, da je najboljše meso pri kosti.
Veselo srce kaže lahko vest
Zunaj lep, znotraj slep.
Na sedem let vsaka reč prav pride.

Malopridelovalci žit dobe nakaznico za moko

S tem bo mnogo pomagano kmetom-dninarjem s številnimi družinskimi člani

Trebnje, 2. oktobra

V Ljubljanski pokrajini, posebno na Dolenjskem je precej kmetovalcev, ki pridelajo manj žit, kakor jih potrebujejo za svojo in za prehrano svojih družin. Ti malopridelovalci žit so že od nekdaj navezani na trgovca, pri katerem so nabavljali življenjske potrebščine, posebno moko in kruh. Zlasti so to mali kmetovalci-dninarji s številnimi družinskimi člani, ki so morali že nekaj mesecev po opravljeni žetvi kupovati moko in kruh pri trgovcu.

Z ozirom na določila, da pridelovalcem žit ne pripadajo živilske nakaznice in pa na določilo, da jim bo presežek pridelka uradno odkupljen, se je občina Trebnje s posebno vlogo obrnila na Prevod s prošnjo za pojasnilo, kako je s preskrbo življenjskih potrebščin za malopridelovalce žitaric. Na to vprašanje je Prevod izdal načelno važno pojasnilo kakor sledi:

»Pridelovalcem krušnih žit pripada za vsakega člana družine 16.5 kg pšenice, oziroma odgovarjajoča količina drugih žit na mesec v razmerju, ki je določeno z naredbo o ureditvi porabe in prodaje krušnega pridelka. (Sl. list 65-83 od 13. VIII. 1941.) Z okrožnico so bili razposlani že obrazci, ki jih morajo izpolniti pridelovalci žit. Mali pridelovalci krušnih žit, ki bodo dobili nakaznice za moko in testenine že v oktobru, naj takoj izpolnijo obrazce in jih pošljejo semkaj. Občinski preskrbovalni urad naj v pripombi zabeleži, če je prosilec prejel omenjene nakaznice in za koliko oseb. Občinski preskrbovalni uradi pridelovalcem ne smejo izdajati nakaznic za moko in testenine, dokler ne dobe od Prevoda odobrenje za vsak slučaj.«

Istočasno s tem pojasnilom so vse občine prejele potrebno število obrazcev, s katerimi bodo morali pridelovalci žit prositi za dodelitev osebnih nakaznic z odrezki za moko in kruh ter testenine. Pridelovalci, ki nimajo dovolj lastnega žita, morajo vlagati te prošnje za 2 meseca naprej, n. pr. za december že v oktobru. Občinski preskrbovalni uradi pa morajo te prošnje predložiti Prevodu najkasneje do 5. vsakega meseca. Prevod bo na podlagi prijav o posevku in pridelku ugotovil, koliko naj se prošnjam posameznih pridelovalcev ugodi. O ugodno rešenih prošnjah bodo občinski preskrbovalni uradi obveščeni. Do dospetja tega obvestila pridelovalcem in njih rodbinam ne smejo izdajati osebnih nakaznic za kruh in moko. Načelno se ne bo obravnavalo prošnje onih, ki niso v redu izpolnili prijave o posevkih, dokler ti podatki ne bodo v redu. Posebno opozarja Prevod občine, da strogo pazijo, da pridelovalci pravilno prijavijo število oseb družine. Prijaviti morajo število članov, ki v družini žive, in imajo pri družini stalno hrano in nikjer ne dobivajo osebnih nakaznic za moko in kruh. K članom je treba šteti tudi stalne posle, ne pa dninarje oziroma sezonske delavce. V pripombi je treba tudi prijaviti od kdaj in za koliko članov družine pridelovalec ni prejemal nakaznic za kruh, moko in testenine. Za pridelovalce, o katerih občine smatrajo, da imajo še lastne zaloge, morajo preskrbovalni uradi predlagati od kdaj naj se dovoli izdajanje nakaznic. Tudi primer, če je kdo lastni pridelek prodal (razen za seme), je treba v pripombi označiti.

Z navedenimi pojasnili Prevoda je rešeno tudi vprašanje prehrane za malopridelovalce žit in naj ti takoj vložе prošnje pri pristojnih občinah odnosno pri njih preskrbovalnih uradih.

Na sodišču je zmerom živahno

V septembru se je moralo zagovarjati 91 različnih prodajalcev zaradi očitanih prestopkov cenika

Ljubljana, 2. oktobra.

Pred kazenskega sodnika-poedinca morajo različni trgovci in trgovke, ki niso niti v sanjah pričakovali kaj takega. Vzemimo samo primer neke ljubljanske mlekarne. Nekega poletnega dne je stopil v njeno mlekarno neznan človek, nikdar prej še ni bil v njeni prodajalni. Povprašal je za košček kruha, a ni imel odrezka nakaznice. Mlekarka pa je imela dobro srce: dala mu je osminko od svojega kruha. Nesreča pa je hotela, da ima ona rajši star kruh in tako je prišla pred sodnika. Nehvaležni mož je namreč mlekarko prijavil, da prodaja pokvarjen kruh. Obtoženka je v svoj zagovor imenovala neko pričo, ki je izpovedala isto. Na podlagi tega je sodnik izrekel oprostilno sodbo. Dobrosrčna mlekarka bo morala plačati le 38 lir sodnih stroškov.

V zadnjem času so se morali zagovarjati nekateri mesarji. Zagovarjali pa so se na svoj običajni način, da so vedno prodajali po maksimalnih cenah in z izgubo. Takim zagovorom pa sodnik ne more verjeti in povzročajo nepotrebno veselje med poslušalci. Teh v sodni dvorani sicer ni mnogo; največ je takih, ki jih za ta ali oni prestopek peče vest in bodo v prihodnjih dneh morali sami sesti na zatožno klop, zato bi se radi malo privadili in izučili, kako in kaj je treba.

Nekemu ljubljanskemu mesarju je obtožnica očitala, da je prve dni junija prodal 2 in pol kg govejega mesa po 15,58 L. kg, telečje meso pa po 15,20 lire kg. Na ta način je znatno prekoračil uradno določene cene. Mesar se je zagovarjal, da je vedno prodajal po maksimalnih cenah, neka priča pa je celo trdila, da je meso prodajal kar po 30.40 L. kg. Sodnik je izrekel sodbo: 10 dni zapora, 600 lir denarne kazni in 114 lir povprečnine.

Neki mesarici pa je obtožnica očitala, da je 19. julija prodala 29 dkg mesa za 4 lire. Obtoženka pa se je zagovarjala, da so bili tistega usodnega dne dinarji zamenjani v lire in da se je že prej večkrat zmotila. Zamenjala je dinarje z lirami. Največkrat v svojo škodo. Tako se je zgodilo tudi 19. julija. Pod vtisom, da računa v dinarjih, je zaračunala isti znesek v lirah. Priče so izpovedale isto, zato je sodnik mesarico oprostil. Oproščeni so bili tudi trije drugi mesarji, ker so dokazali nekrivdo.

Neko trgovko so na sodišče privedla jajca. Obtožnica ji je očitala, da je jajca prodajala po 1.50 lire komad, dočim je bila cena maksimirana na 0,75. Obtoženka se je zagovarjala, da so nekatere stranke izrecno zahtevale tako draga jajca in da so ji omenjeno ceno diktirale. Razprava je bila preložena zaradi zaslišanja nekaterih prič.

Neki drugi trgovki je obtožnica očitala, da je prodajala čebulo po zelo visokih cenah. Znatno je prekoračila uradno določene. Obtoženka se je zagovarjala, da je čebulo kupila še v tistih časih, ko ni bila cena maksimirana. Sodba: 7 dni zapora in 100 lir denarne kazni.

Neka trgovka z zelenjavo pa je prišla pred sodnika-poedinca zaradi rdeče pese in kumaric. Obtožnica ji je očitala, da je rdečo peso in kumarice konec julija prodajala po 3 lire kg, dočim je bila najvišja dopustna cena uradno določena prvi na 1.50 in drugi na 1.80 kg. Sodnik jo je obsodil na 7 dni zapora in na 100 lir denarne kazni.

Nek trgovec in žena sta nedavno tega prodajala slanino po 26.60 L za kg in na ta način znatno preskočila na 15,60 lire določeno maksimalno ceno. Njun zagovor ni imel prave podlage in sodba se je glasila 10 dni zapora, 400 lir denarne kazni in 114 lir povprečnine. Neki drugi trgovec pa je bil obtožen, da je prodajal osminke ruma po 13 lir. Razprava se bo nadaljevala.

S sodiščem morejo imeti sitnosti tudi čevljarji. Zato naj le pazijo, koliko smejo računati za to ali ono popravilo. Nekemu čevljarju je obtožnica očitala, da je za podplate na škornjih zahteval 75 lir, dočim je stranka smatrala, da popravilo ne bi smelo stati več kakor 60 lir. Čevljar se je zagovarjal, da čevlji spadajo pod poseben cenik. Sodnik ga je oprostil.

Septembra se je moralo pred sodnikom-poedincem zaradi previsokih cen zagovarjati 91 različnih trgovcev in trgovk. 45 jih je bilo obsojenih skupaj na 319 dni zapora, 15.000 lir denarne kazni in na plačilo 4999 lir povprečnine. Proti enajstim obtožencem se bodo razprave nadaljevale, 35 pa jih je bilo oproščenih. Na vrsti so nekateri posebno zanimivi prestopki proti uredbi o cenah.

Sadjar v oktobru

V oktobru mesecu je vse sadje zrelo, tudi najpoznejše sadne vrste, ki se najbolje hranijo in najdalje stoje. V tem mesecu se vse sadje obere. Medtem ko je zdaj jesensko sadje že obrano in pospravljeno, se prične nekako sredi oktobra z obiranjem zimskega sadja. Zimsko sadje mora dalje časa ležati in se mediti, da postane užitno.

Po kakovosti razlikujemo namizno in gospodarsko sadje. Prva kakovost (prima) je najlepše sadje, najdebelejše, brez peg in napak. Sadje druge vrste je nekoliko drobnejše in srednje lepo, toda biti mora brez vsakih večjih madežev. Ti dve vrsti sadja obirajo z roko. Ako se ne odtrga rado, še ni zrelo. Sadje, ki ga ni mogoče doseči z roko, se obira z obiračem. Lepo obrano sadje se polaga v za to pripravljene posode, ki so obložene s kakim mehkim predmetom, n. pr. lesno volno, slamo, otavo ali kaj sličnega. Obirati je treba sadje vedno v lepem in suhem vremenu. Vse ostalo sadje je tretje vrste, ki se ga porabi za mošt, sušenje ali tudi za cenejšo prodajo.

Sadje prve in druge vrste se vloži v kleti ali drugi za sadje primerni shrambi v za to pripravljene police iz jelovih desk. Police se postavljajo v temnih in hladnih kleteh ob zidu, ki pa morajo biti dovolj zračne, ne presuhe in ne prevlažne. Jabolka se vlagajo na police s pecljem navzdol, hruške pa ravno narobe. Polaga se kos poleg kosa, ne da bi se dotikala. Sadje je potrebno v shrambah večkrat pregledati in gnilo ali nagnito sadje takoj odstraniti in uničiti. Skrbeti je treba tudi vedno za čisti zrak in primerno vlago.

Gospodarsko sadje ali sadje za domačo uporabo se lahko otresa z drevja, ali dobro je po tleh razgrniti slamo, da se preveč ne oškoduje in da ne prične prehitro gniti. Nikakor pa se ne sme dja otepati s koli ali palicami, ker se s tem poškoduje mnogo rodnega lesa na sadnem drevju. Otreseno sadje se znosi na kak primeren prostor na kup, kjer se ga pusti do 2 tedna dozorevati.

Pri vlaganju in spravljanju sadja je treba paziti, da ne pride nič črvivega sadja v sadne shrambe, ker s tem dobi najhujši sadni škodljivec varno zavetje.

V oktobru je pritrditi na drevesno deblo lepljive pasove v obrambo proti malemu zimskemu pedicu. Zavarovati je tudi drevje proti zajcem.

Od škodljivcev uničeno sadje na drevju in tudi na tleh je treba sežgati. Sežge naj se tudi listje in drugi odpadki z dreves, kakor tudi skrivališča in pasti z debel.

Ljubljanskemu meščanstvu!

Ljubljana, dne 2. oktobra

Jutršnji petek, dne 3. oktobra prispe v Ljubljano Minister za korporacije Ekscelenca Renato Ricci. Visoka osebnost Italijanske države bo bivala v Ljubljani v petek in soboto, 3. in 4. oktobra ter bo v soboto otvorila tudi Ljubljanski velesejem.

Mestna občina ljubljanska bo na vseh mestnih poslopjih razobesila zastave.

Ljubljansko meščanstvo vljudno vabim, naj v počastitev Visokega gosta okrasi svoje hiše z zastavami, in sicer dne 3. oktobra od 11. do 19. ure in dne 4. oktobra od 7. do 19. ure. Čez noč od 3. na 4. oktober morajo biti zastave snete.

Podžupan:
dr. Vladimir Ravnihar l. r.

Italijanski vlak na velesejmu

Včeraj zjutraj so srečno prepeljali moderno garnituro

Ljubljana 2 oktobra.

Davi ob 7. so bili prepeljani na velesejem veliki železniški vozovi in lokomotive, ki bodo na ogled obiskovalcem ves čas prireditve. Na prostoru bivšega zabavišča ljubljanskega velesejma stoji zdaj pravi pravcati vlak. Prevoz po novem tiru se je vršil gladko brez najmanjših nezgod in težkoč. V dobrih petih minutah je bilo vse skupaj prepeljano na določeno mesto. Izkazalo se je, da je začasna železniška proga res trdno zgrajena in bi mogla zdržati še mnogo večjo težo in znatno večjo hitrost vlaka. Razstavljene vozove in lokomotive je do velesejma potegnila težka domača lokomotiva.

Na razstavišču so položili poseben tir in sicer na mestu, kjer ne bo oviral prostega gibanja razstavljalcev in obiskovalcev. Ko je vlak zavozil na ta tir, so odstranili priključek na »glavno« progo v Lattermanovem drevoredu in stranski tir podaljšali do ograje velesejma. Kadar bodo razstavni vlak odpeljali, bo potreben enak postopek. Pri tem delu je zaposlenih okrog 30 delavcev. Proga v Lattermanovem drevoredu izven velesejma bo ostala do konca prireditve. Tamkaj ni nikdar velikega osebnega prometa, zato ne bo v oviro, sicer pa je na obeh straneh še dovolj širok prehod za pešce.

Na velesejmu so zdaj: velika električna lokomotiva rjave barve, izdelana v tovarni »Breda«. Ima šest motorjev, ki morejo razviti 130 km hitrosti. Zaradi večje prožnosti je sestavljena iz dveh delov, ki so na sredini hermetično priključeni. Električna lokomotiva ima trikrat po dve vezani osi. Je zelo dolga in najsodobnejših aerodinamičnih oblik. Druga lokomotiva je na parni pogon, zeleno pobarvana. Težka je 140 ton in more tudi razviti 130 km hitrosti. Pozornost vzbuja aerodinamična oblika, ki nudi najmanjši zračni odpor. Enakih oblik je tudi premogovna prikolica. Potem je še razstavljen izredno dolg štiriosni jedilni voz rjave barve in najsodobnejših oblik. Voz nosi napis P. N. F. — Vacanza Fascista (Fašistične počitnice). Drugi voz je tovorni iz avtarkičnega aluminija izdelan, pokrit, svetlo sive barve. Tretji voz je pa cela potujoča tovarna. V njem je sodobna delavnica za predelovanje lakotnika (genista pilosa). V vozu so vsi potrebni stroji: veliki parni kotel in eksplozivni motor za pogon ostalih strojev. Tu je mogoče lakotnik spremeniti v tkivo, ki je potem uporabno za manufakturno blago. Taki vozovi-tovarne potujejo v tiste kraje, kjer raste največ lakotnika in ga kar sproti predelujejo. Obe lokomotivi in vozovi so učinkovito spričevalo velikih izdelkov italijanskih tovarn.

Nekaj napotkov za zimo

Pozor na paradižnike

Tudi nezreli paradižniki se dajo izkoristiti. Jesen pritiska bolj in bolj in marsikatera gospodinja se vprašuje, kaj naj počne z zelenimi ali napol zrelimi paradižniki. Slednje je treba položiti na okno proti jugu, nakar dozorijo. Zelene paradižnike pa je treba skrbno izbrati in najlepše komade zložiti v košarico ali v zaboj na slamo. Posamezni sadeži se ne smejo dotikati. Za ločitev slojev najbolje služi časopisni papir. Na suhem se držijo tako naloženi paradižniki tja do božiča. Zeleni paradižniki pa se dajo izkoristi tudi brez dozoritve. Nekatere gospodinje jih zelo rade vlagajo v vinski kis. Treba je z njimi ravnati kakor pri vlaganju kumaric. Vložiti pa se dajo tudi kakor slane kumarice.

Paradižnike, ki jih pripravljamo za zimo, ne smemo nikdar rezati z nožem, temveč jih moramo trgati z rokami. Če jih režemo z nožem, kislina, ki je v njih, ob dotiku s kovino oksidira in paradižniki se radi pokvarijo. Razen tega izgube svoj dobri okus in postanejo grenki.

Paprike za zimo

Zelene paprike, kakršne uporabljate za nadevanje, so zelo okusne, če jih pripravite na naslednji način: Za en kilogram paprik je potrebno ¾ litra kisa za vlaganje, 3 žlice olja, 6 kock sladkorja pa malo soli, celega popra in za konico noža salicila. Kis z vsemi dodatki damo kuhati, medtem pa operemo paprike, izrežemo peclje, pa tako, da seme ostane v zaprti papriki, nato pa vsako papriko petkrat ali šestkrat prebodemo z debelo iglo, kakršna se uporablja za pletenje, da vanjo lahko pride sok. Ko kis zavre, naložimo paprike vanj, kolikor jih gre v posodo, v vrelem kisu pa kuhamo druge paprike. Tako ravnamo, dokler nismo prekuhali vsega, nato pa skuhane paprike v posodi polijemo z vrelim kisom, v katerem so se kuhale, in damo, da se ohlade — najbolje preko noči. Drugega jutra jih naložimo v steklenice, jih pričvrstimo z deščicami ter jih polijemo z ohlajenim kisom, v katerem so se kuhale. Kis mora paprike povsem pokriti, zgoraj pa je dobro dodati malo olja, da kis ne hlapi. Steklenice, ki jih uporabljamo v ta namen, so lahko velike, ker jih lahko po potrebi pogosto odpiramo. Nazadnje steklenice zavežemo in jih spravimo na hladnem mestu. V zimskih dneh so tako pripravljene paprike izvrsten dodatek jedači, zlasti v času, ko primanjkuje olja za solato.

Paprike vseh vrst

Paprike operi, očisti semenja ter jih razreži na 5 ali 6 komadov po dolžini in jih čvrsto naloži do treh četrtin steklenice. Nato operi zrele paradižnike, jih raztrgaj z rokami ter jih naloži v steklenico do vrha (sok in meso), nato pa daj nanje malo salicila. Steklenice čvrsto poveži in jih kuhaj v pari 12 minut. Tako pripravljene paprike in paradižniki se lahko pozimi uporabljajo za džuveč, ki ga ob pomanjkanju riža lahko prav okusno pripraviš s srednje debelim ječmenčkom.

Za nadevanje izberi zdrave, mesnate paprike, jih operi, očisti od semenja ter jih naloži drugo vrh druge, nato pa deni v veliko steklenico plast na plast. Paprike morajo biti dobro ocejene. Medtem z rokami raztrgaj paradižnike in jih daj, da se kuhajo v lastnem soku (brez vode). Ko so kuhane, jih pasiraj in jih še tople nalij na papriko. Na vrh deni malo salicila, čvrsto zaveži in kuhaj v pari 14 minut. Ko se vse skupaj ohladi, deni na hladen kraj. Papriko pozimi uporabi za nadevanje, medtem ko se sok lahko potroši za omako.

Za nadevanje z zeljem izberi velike, mesnate paprike ter jih očisti semenja in žil. Zelje fino nareži, osoli in ga pusti nekaj časa na miru, nato pa ga dobro iztisni. Tako pripravljeno zelje čvrsto nadevaj v paprike, ki jih nato naložimo v steklenico. Ko je polna, ga polijemo s kisom za vlaganje, povežemo in shranimo na hladnem. Paprike z zeljem v zimskih dneh prav dobro nadomeščajo solato.

Paprike shraniš čez zimo tudi na naslednji način: Zberi lepe, zdrave, dobro obrisane paprike in jih naveži na vrvico drugo kraj druge, tako da se ne dotikajo med seboj, in jih obesi na zrak, da svobodno vise in se ne dotikajo stene. Tako obešene lahko vise v zraku poljubno dolgo, tudi v mrzlih zimskih dneh. Paprike bodo postale rdeče, a so pozimi zelo dobre za nadevanje ali za dodatek raznim jedem. Preden jih porabiš, jih vrzi v vrelo vodo in pusti, da povro. Na ta način je dobro shraniti paprike zlasti takrat, kadar primanjkuje steklenic.

Slane kumare

Trde, izbrane kumare poljubne velikosti operi in jim poreži peclje. Zatem jih naloži v veliko posodo in jih polij z vrelo slano vodo (na liter vode veliko žlico soli). Tako pripravljene kumare pusti dve uri, nato pa slano vodo odlij in jo daj vnovič kuhati, a ko vnovič zavre, spet polij kumare z njo in jih pusti tako dolgo na miru, dokler druga, sveža in prav tako nasoljena voda ne zavre. Medtem naloži na dno steklenice kapric celega popra, gorčičnega semenja in tanko, na rezine narezanega hrena. Nato odlij staro in nalij v steklenico nove vode, ki je medtem zavrela. Ko se kumare spet dovolj ohlade, jih naložimo v steklenico in jih polijemo z vodo, s katero smo jih tretjič poparili. Tako pripravljene kumare pričvrstimo z deščicami in jih zvežemo z opranim, mokrim svinjskim mehurjem. Steklenice ne smejo biti do vrha polne, temveč naj ostane vsaj za 2 prsta praznine. Steklenice pustimo v kuhinji na mizi ali nekje, da jih lahko vsak trenutek pregledamo in nekaj dni zapored polagajmo mokro cunjo na mehur. To je potrebno 5 ali 6 dni dokler se vretje ne završi — če bi bil mehur suh, bi lahko v tem času počil. Kumare potem shranimo na hladnem in jim jemljemo po potrebi. Takšne kumare so kisle, kakor da bi bile vložene v kisu, a so mnogo bolj okusne, zdrave ter ostanejo čvrste in zelene dve leti.

Dve imeni z ruske fronte

Harkov

Ofenziva Osi teži po svojih zadnjih uspehih v Južni Ukrajini proti Harkovu, industrijskemu velemestu z 835.000 prebivalci. Oddaljeno je od že osvojene Poltave komaj 120 km. Po zaslugi bližnjega premogovnega revirja ob Doncu, železnega revirja okrog Krivega Roga in rodovitnega področja »črne zemlje« je Harkov največje gospodarsko središče Ukrajine ter pomembno križišče železniških prog in cest, ki vežejo osrednje rusko industrijsko področje z deželo črne zemlje in s Črnim morjem, revir ob Doncu z Belo Rusijo in baltskimi pristanišči ter posredujejo promet med vzhodom in zapadom.

Prebivalstvo Harkova sestoji iz Velikorusov, Malorusov in Židov. Mesto je sedež osrednje oblasti, med drugim uprave težke industrije, ima nadalje celo vrsto raziskovalnih in poskusnih zavodov, višja vojaška poveljstva, vojašnice, šole za častnike in podčastnike, topniški arzenal, letalsko šolo in širna letališča. Že iz tega je razviden njegov veliki vojaški pomen.

Oboroževalna industrija Harkova obsega velike delavnice za izdelovanje oklepnih voz in traktorjev, ki so za vojno proizvodnjo izredno velikega pomena. Dalje ima Harkov pet letalskih tovarn, štiri tovarne streliva z velikimi skladišči, tovarno za topove, dve tovarni za ročno strelno orožje, dve kemični tovarni, delavnico za izdelovanje električnih merilnih in pretikalnih priprav za vojne ladje. Poleg vsega tega je omeniti veliko število tovarn strojne, elektrotehnične in tekstilne industrije in štiri velike centrale za električni tok.

Že dosedanja zasedba Ukrajine je to veliko gospodarsko središče, ki je obenem tudi središče za trgovino z živino, konji in žitom, zavrla v normalnem delu. Zasedba kraja samega pa bi pomenila nadaljnjo znatno oslabitev vojno gospodarske sile Sovjetske zveze.

Murmansk

V vojnih poročilih zadnjih dni se je opetovano imenovalo mesto Murmansk. To mesto, ki je bilo še pred dvajsetimi, tridesetimi leti ribiška vas s kakšnimi 7500 prebivalci, je začelo nenadno rasti in se je kakor po čudežu spremenilo v veliko pristanišče z vsemi najmodernejšimi napravami ter s preko 80.000 prebivalci. V carskih časih, ko se je imenovalo Aleksandrovsk, so živeli tu po večini bedni Laponci in Karelci, ki so se v kratki poletni dobi bavili z ribištvom in brodarstvom. V letih 1915.-16., ko so spoznali njegov pomen kot luke za dovoze, so zgradili 1450 kilometrov dolgo železniško progo, ki ga je vezala naravnost s Petrogradom, a nekoliko let kasneje so izkopali sloviti prekop, ki gre od bivše carske prestolnice do Belega morja in se končuje v Murmansku. Mesto je tedaj z uspehom nadomestilo starejše rusko belomorsko pristanišče Arhangelsk, ki ima manj ugoden položaj, dobilo je dolge in prostorne pomole, ki imajo po več tirov, priprave za brzo nakladanje in iztovarjanje, bazene, velikanska skladišča za blago itd. Postalo je obenem najvažnejša luka za arktično in severno sibirsko plovbo. Kot važno trgovinsko središče je postalo seveda tudi izredno važna strateška točka, sovjeti vzdržujejo tu celo brodovje rušilcev, podmornic, ledolomilcev, stražnih in drugih ladij.

Krvavi boji, ki se vršijo ta čas za Murmansk, težijo, kakor ugotavlja »Il Popolo d'Italia« za tem, da bi se ustvarila zveza Sovjetske unije z Anglijo preko Severnega Ledenega morja in da bi se obdržalo gospostvo nad severno vzhodnim morskim prehodom, ki vodi do daljnih pristanišč severne Sibirije. Sibirski sever hrani velikanske zemeljske zaklade, ki so jih začeli komaj izkoriščati. Tam so ogromna ležišča premoga in rude, ki vsebujejo več železa nego znamenita švedska železna ruda. Dalje so tam rudniki bakra, nikla, zlata in platine. Pristanišče Murmansk predstavlja edino uporabno izhodišče do teh neizmernih zakladov.

Drama v puščavi

Nihče ne bo trdil, da spada med velike prijetnosti življenja, sedeti sam in zapuščen sredi puščave, daleč od vsake kulture in z obveznostjo, da moraš zdržati tako tri leta. Toda avtomobilska proga, ki vodi iz Tavdenija v Adrar v afriški puščavi Igidi, potrebuje seveda sredi puščave bencinsko postajo in na postaji neustrašnega moža kot upravitelja. Družba je imela veliko srečo, da se je sploh neki možak javil za to mesto, kajti o tej postaji se je širila govorica, da predstavlja »mrtvaško postajo«, za katero se more javiti le človek-, ki ne more ničesar izgubiti. Tako se je pred nekaj časa javil star pustolovec, ki ga je mikalo visoko plačilo, in je nastopil to službo. Mislil si je, da bo v treh letih prištedil celo imetje, vsoto z nekoliko ničlami, in s tem bo potem lahko dolgo živel v civiliziranem svetu brez skrbi. Toda svojega smotra mož ni dosegel. Komaj štiri tedne potem, ko je nastopil službo, je privozil tja neki avtomobilist in mož, ki je upravljal bencinsko postajo, je planil z odprtim nožem nanj. Le s težavo se ga je mogel vozač obraniti in ga obvladati. Samotnemu možu v puščavi se je bilo zmešalo!

Tedaj je bilo treba dobiti novega moža in družba je obljubila interesentom dvakrat tolikšno plačo. Končno se je res javil neki možak, ki je bil pripravljen prezimeti tri leta v žarečem peklu. Nekaj časa je šlo vse v redu. Tedaj je nekega dne prišla mimo velblodja karavana, njeni člani so umirali od žeje. S samo ob sebi umevno uslužnostjo jim je dal stražaj bencinske postaje piti, povabil jih je v svoj skromni stan in jim je pokazal tudi veliki vodni rezervoar, ki so mu ga s posebnim avtomobilom polnili vsake štiri tedne. To je postalo dobrodušnemu možu usodno, kajti potniki so ga takoj prosili, naj jim prepusti ostanek vode, da bi mogli naprej. Mož je to seveda odklonil, saj bi moral privoziti avtomobil s svežo vodo šele čez teden dni, a dotlej bi brez vode sam poginil. Tedaj mu je velel vodja karavane, da je avtomobil z vodo že na poti in da bo sigurno privozil naslednji dan. On sam ga je bil srečal na pol poti in vozač mu je bil povedal, da vozi do osamljene postaje sredi puščave. Dobrodušni upravitelj postaje je bil toliko naiven, da je karavanskemu vodji verjel, menil je, da mora karavani pod temi okoliščinami pač postreči z vso razpoložljivo vodo in je tako tudi storil. Niti na misel mu ni prišlo, da je bilo vse laž, kar mu je mož pripovedoval. Karavana je izginila. Naslednji dan je stražaj s koprnenjem čakal avtomobila z vodo, ni ga pa bilo od nikoder. Ko je teden dni pozneje končno privozil, je ležal stražaj s spačenim obrazom na pragu svojega stanovanja. Žeja ga je bila umorila.

Kuga v Mandžukuu

Poročali smo že, da se v Mandžukuu širi črna kuga, ki jo skušajo oblasti zatreti z vsemi pripomočki. V zvezi s tem poročajo, da se je že preteklega julija začela širiti med živino epidemija vraničnega prisada in da jo je zasejala tuja roka, kakor se je pokazalo pri pregledu neke cevke, v kateri so našli kakšnih sto gramov težko kulturo kužnih bacilov. To kulturo je nosil neki tujec, ki se je ustrelil, ko so ga hoteli aretirati.

Ta dogodek se je primeril že 29. avgusta, a so ga doslej držali v tajnosti, da bi ugotovili vse podrobnosti. Epidemija se je začela v juliju v Hajlarju, od tam pa se je razširila hitro v provinco Hsingapeh in v dele provinc Kirin in Pingkiang. Napravila je med konji in ovcami ogromno škodo.

Švici je zmanjkalo mila

Iz Berna poročajo, da švicarske oblasti za mesec oktober niso dale razdeliti nakaznic za milo in tega trgovine ne bodo prodajale. Mila je v Švici namreč popolnoma zmanjkalo.

Moderni italijanski metalci ognja,

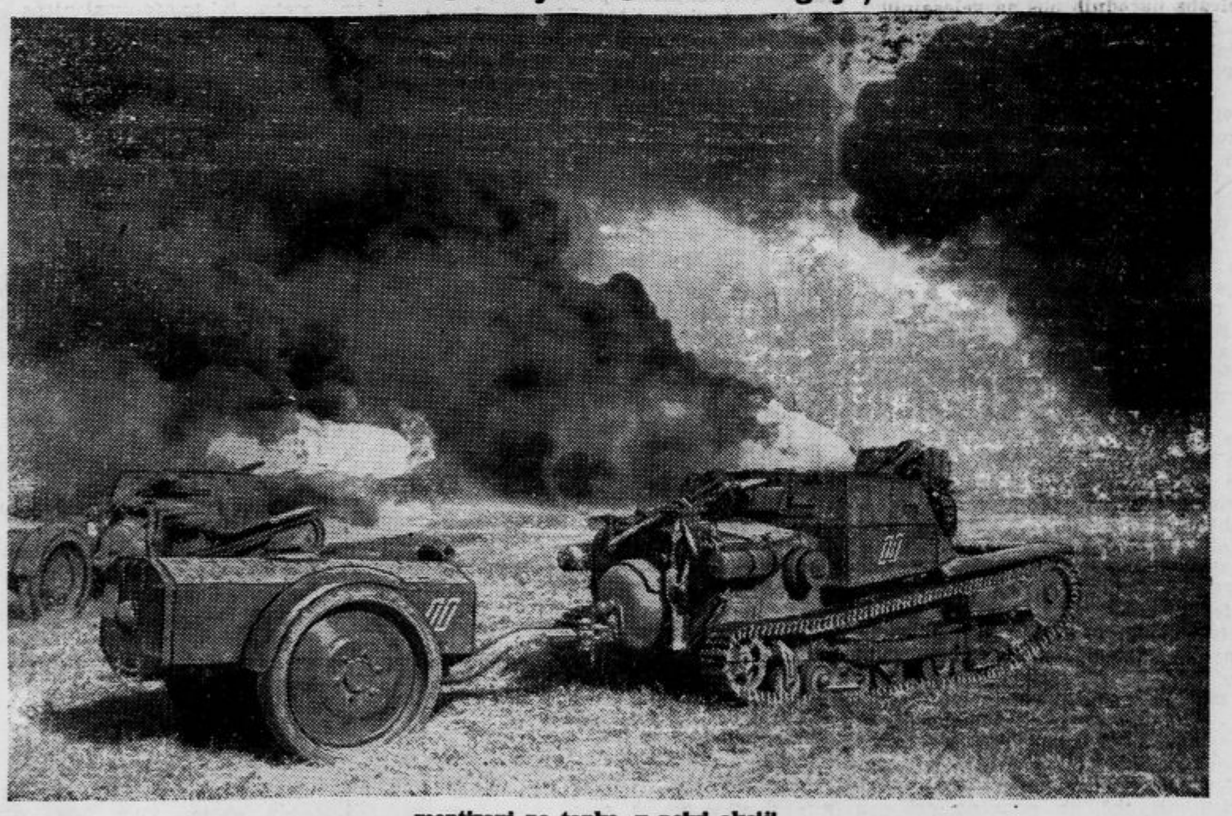

montirani na tanke, v polni akciji

Mehiški narodni plesi

spadajo po svoji ognjevitosti in krasnih nošah med najbolj popularne na svetu. Slike so posneli pri neki predstavi v berlinski Nemški operi

Kaj je bil Adam?

Brice, pred prvo svetovno vojno angleški veleposlanik v Washingtonu, pripoveduje v svojih spominih zgodbo, ki je zelo značilna za ameriško mentaliteto. Brice je prisostvoval v nekem filadelfijskem predmestju šolskemu pouku. Učitelj je sedemdo desetletnim dečkom vtepal osnovne pojme verske zgodovine. »Charlie, kdo je bil prvi človek?« je vprašal nekega dečka. — »Washington!« je odgovoril fante brez pomišljenja. — »Ne,« je dejal učitelj, »menil sem: kdo je bil prvi moški?« — »Washington!« je vztrajal deček. — »Kaj nisi slišal nikoli o Adamu?« je vprašal učitelj. »O Adamu?« je odvrnil deček prezirljivo. »Ah, to je bil vendar Evropec!«

127-letni kmet

Iz Turčije, dežele, ki je svet že ponovno presenetila z izredno starimi ljudmi, poročajo o nekem kmetu iz okolice Erzeruma, ki šteje baje 127 let in je popolnoma čil. Stari mož ima 244 sinov, vnukov, pravnukov in prapravnukov. Sam ne ve povedati, koliko žena je imel v svojem življenju, ker ga je prebil večinoma v dobi mnogoženstva, ki so jo v Turčiji odpravili.

ZA SMEH IN KRATEK ČAS

Ona: »Ali je res, da dela mesečina človeka slepega?«

On: »Da, to je zelo mogoče! Ali se ne spominjaš, da sem te v svetli mesečini prosil za roko?«

*

»Mali, kaj je napisal gospod Mlinar v pritožno knjigo?«

»Nič, gospod ravnatelj. Prilepil je vanjo samo svoj zrezek!«

*

»Ali mi lahko priporočite zavarovalnico, pri kateri ste se zavarovali zoper nezgode vi sami?«

»Da, lahko vam jo priporočim! Že dvanajst let sem zavarovan pri njej, pa nisem doživel še niti ene nezgode!«

*

Učitelj je zadal dečkom računsko nalogo iz praktičnega življenja.

»Če položi tvoj oče vsak mesec sto lir stran,« je dejal nekemu učencu, »koliko ima potem v sedmih mesecih?«

»V sedmih mesecih ima potem mati novo obleko!« je odgovoril deček.

Obsodba Juana Negrina

V uradnem listu španske vlade je izšla sodba, ki jo je izrekło politično sodišče proti Juanu Negrinu, bivšemu ministrskemu predsedniku rdeče Španije. List je objavil tudi obsodbo Jimeneza Asue, bivšega predsednika republikanske Španije pri Društvu narodov. Negrin je bil obsojen na 100 milijonov pezet globe in 15 let izgnanstva. Sodišče je nadalje predlagalo, naj bi se obema obsojencema, ki sta v inozemstvu, odvzelo špansko državljanstvo.

ANEKDOTA

Slovitega kapelnika Hansa von Bülowa je obiskal nekoč mlad glasbenik, ki bi rad slišal sodbo o svoji najnovejši kompoziciji. Še preden je mogel Bülow odkloniti, se je viharni mladi mož vsedel h klavirju in začel udrihati po njem. Ko je končal svojo divjo igro, je pogledal mojstra z zmagoslavnim izrazom. Bülov je sedel apatično na svojem stolu in menil: »Mladi mož, s to skladbo ste prehiteli celo Boga!« Ves vesel se je komponist dvignil, misleč, da ga je hotel dirigent pohvaliti, a kakor curek mrzle vode so bile nadaljnje besede Bülowa: »Bog je ustvaril svet iz kaosa, vi ste pa ustvarili kaos!«

VSAK DAN ENA

»Ne sedi vendar na mrzlem kamnu, otrok! Saj se boš prehladil!«

»Ni nevarnosti! Pravkar so me nasekali!«

Kulturni pregled

„Aida" v naši Operi

Ljubljanska opera je novo gledališko sezono otvorila z Verdijevo »Aido«, umetnino, ki predstavlja enega izmed vrhov svetovne operne tvornosti sploh in Verdijeve umetnosti posebej. »Aido« smo v ljubljanski operi slišali že mnogokrat, kajti bila je vedno med najbolj kvalitetnimi deli repertoarja ter je zaradi svoje mogočne arhitektonike in visoko stopnjevane čustvenosti vzbujala izredno zanimanje.

O priliki letošnje premijere je pela Aido Heybalova, ki je z zelo pozitivnim načinom rešitve te težke vloge dokazala svoje obsežne zmogljivosti ter tako začrtala važen uspeh v svoji strokovni rasti. Tehnično je naštudirala in obvladala vlogo odlično, glasovno pa je bila v splošnem sveža, če odmislim posamezne momente, ki so očitovali znake utrujenosti, kar spričo napornosti vloge tudi za bolj rutinirane pevke ni nič čudnega. Njene glasovne kvalitete so še izstopile zlasti zaradi močnega doživljajskega naglasa ki ga je vložila v zvočnost svojega glasu. kakor tudi v zelo razgibano in prepričevalno igro; zato je ustvarila v celoti zelo lep, verno doživljajoč lik, ki je razodeval tudi izrazite subjektivne poteze ter je bil hkratu skladen stilnosti opere. Po nekoliko predstavah bo pevka nedvomno izgladila še poedine finese, ki tokrat še niso bile povsem izdelane, s čimer bo njena Aida predstavljala še višjo estetsko stopnjo ter bo postala eden njenih najboljših dosedanjih likov. Franci je bil v vlogi Radamesa glasovno odličen, očitno spočit ter prav tako vestno naštudiran; tudi pri njem pa se je tu in tam oglašala majhna utrujenost, kajti tudi njegova vloga spada med zelo naporne. Kljub temu je bil kakor Heybalova skozi vso opero v splošnem na enaki višini svežosti in glasovne dinamike. Naglasiti moram tudi, da polaga večjo pozornost na kultiviranje linij, kakor prejšnja leta, kar bo za njegov nadaljni razvoj nedvomno velikega pomena v kvalitativnem pogledu. Tudi igralski je bil izrazit in dovolj pristen, s čimer je ustvaril prav lepo soglasje s svojo pevsko kreacijo. Betetto je izoblikoval svojo vlogo Ramfisa umetniški zrelo tako pevski kakor igralski ter ponovno ustvaril močan umetniški lik mojstrske višine; zanimivo je pri Betettu, da svežina njegovega glasu iz leta v leto narašča, kar mu zagotavlja še lepo vrsto novih uspehov in ljubljanski Operi še za dolgo razdobje umetnika visokih kvalitet. Radeva je bila v vlogi Amneris pevski zadovoljiva ter je ostala v tem pogledu na višini svojih lanskih izvajanj; igralski je bila pravilno doživljajoča, na mestih pa bi koristila še večja finesa, ki dramatičnosti vloge nikakor ne nasprotuje, temveč se more z njo v pravilnem prikazu sijajno družiti. Primožičeva glasovna ter igralska interpretacija Amonasra je bila predvsem po čustveni dojemljivosti izvrstna in močna; tudi v čistem pevskem oziru pa je bil Primožič prav dober in sočen. Zelo lepo je predvsem pevski prikazal svojo vlogo sela Rakovec, čigar simpatična barva in zvočnost glasu ter tehnična pripravljenost bodo vedno činitelji, ki bodo pevcu omogočali uspešno nastopanje tudi v večjih vlogah.

Opero je režiral Debevec, ki je režijski način, kakor smo ga bili vajeni v prejšnjih letih, v korist delu bistveno izpremenil ter je poleg tega, da je dal celotnemu corpusu večjo koncentriranost in

V. Heybalova

gibljivost v skladu z značajem dela, postavil tudi prav okusne scene. S tem se je zunanji obraz opere bolj približal vernosti zamisli in bi s poglobitvijo prostora nemara ti momenti prišli še bolj do izraza. Orkestru je dirigiral Neffat, ki je svojo interpretacijsko zamisel najbolj uspešno uveljavljal zlasti od drugega dejanja dalje. Orkester je letos zelo pomnožen, kar se kaže posebno v godalih kot jedru vsakega orkestra. Tudi je bila izvršena, kakor sem opazil, pregrupacija posameznih vrst instrumentov, kar je v pogledu godal nedvomno zelo koristno; manj se mi to zdi glede pihalnih in trobilnih instrumentov, predvsem poslednjih, ki spričo koncentracije ob intenziteti, katere so vajeni, utegnejo docela preglasiti ne le godala, ampak celo zbor s solisti, kakor se je to pokazalo že pri premieri »Aide«. Z intenzitetno izravnanostjo bi ta argument kajpada brž kone odpadel. Orkester je bil tokrat naštudiran v celoti zelo dobro; v prvem dejanju je bilo sicer več intonativnih netočnosti (spet posebno pri trobilih) in tudi neskladnosti z zborom ter solisti. Ritmična nesigurnost, oziroma neenotnost v orkestru samem, kakor nasproti ostalim sodelujočim, pa se je polagoma izgubljala ter se je orkester v tretjem in četrtem dejanju docela ustalil; s tem so interpretacijske finese dobile večjega poleta in več možnosti uveljavljenja ter so dokazale pravilno dirigentovo zamisel. Zbor je prav dobro naštudiral Simoniti; v ozadju bi naj bil zbor po jakosti slabejši in tudi intonativno točnejši, medsebojno pa potrebujejo moški in ženski glasovi večje izravnanosti. Baletne skupine je naštudiral Golovin.

V splošnem moram reči, da je bila premiera sicer zelo vestno pripravljena, vendar pa je še manjkala tista vsebinska, deloma tudi formalna poglobljenost, ki je popolnemu prikazu takšne umetnine neobhodno potrebna. Nedvomno je temu močan razlog v novih pevcih-zboristih ter instrumentalistih, ki jih niso našli popolnega odnosa s starejšimi, in pa dejstvo, da je bila premiera; razen tega nikakor ne smemo prezreti psihičnih napetosti časa, ki prav gotovo ne morejo prispevati polni čustveni predanosti, temveč rajši prav nasprotno. S teh vseh vidikov in pa na tomelju tega, kar je nudila premiera »Aide«, je bila prva letošnja vprizoritev naše Opere na ugodni estetski višini, katero bo v prihodnjih izvajanjih prav gotovo še izdatno dvignila. — cd.—

Minister Pavolini slovenskemu pesniku

Minister za Ljudsko kulturo Eksc. Pavolini je poslal pesniku Silvinu Sardenku, ki mu je poklonil izvod nove izdaje svoje zbirke »Roma«, naslednje pismo:

Spoštovani g. doktor,

Prejel sem Vaše ljubeznivo pismo z dne 22. t. m. in knjigo poezij, ki ste jo posvetili Rimu — poezij, navdahnjenih v času Vašega študija v Rimu, ki ste jih objavili ob zelo prikladnem času v novi in lepi izdaji.

Zagotavljam Vam, da sem sprejel Vaš prijazni dar s posebnim zanimanjem in veseljem; posebno sem vesel, da lahko preko dragocenega predgovora prof. Umberta Urbanija, predgovora, ki ste ga blagovolili priložiti knjigi v italijanskem prevodu, spoznam plemenitega slovenskega pevca Večnega mesta.

Medtem ko se Vam kar najiskreneje zahvaljujem za Vašo prijazno in ljubeznivo pozornost in ko Vam izrekam svoje največje priznanje in zadovoljstvo z Vašim delom in s častmi, ki ste jih hotели poka-

Kronika

* **Frankopanov meč poklonjen Duceju.** V sredo popoldne je v Beneški palači sprejel Duce tajnika ustaškega pokreta dr. Blaža Lorkoviča in njegova sodelavca Vlada Hercega ter Franja Miletiča. Sprejemu je prisostvoval tudi Tajnik Stranke minister Serena ter načelnik fašistične delegacije na Hrvatskem. Duceja je dr. Lorkovič pozdravil v imenu poglavnika in se mu prisrčno zahvalil za usluge, ki jih je fašistična Italija izkazala hrvatskemu narodu. V imenu poglavnika je poklonil Duceju simbol hrvatskih vojaških vrlin — Frankopanov meč. Duce se je za pomembni dar zahvalil in izjavil svoje simpatije za Hrvatsko in njenega vodjo.

* **Državni podtajnik letalskega ministrstva v Berlinu.** V sredo je prispel na letališče Tempelhof državni podtajnik italijanskega letalskega ministrstva general Pricolo. Spremljali so ga general Bernasconi, letalski ataše pri nemškem poslaništvu v Rimu general Pohl, general Matthei in višji funkcionarji letalskega ministrstva. Na letališču je sprejel goste general Viczendorf v spremstvu generala Seidla. Navzočni pa so bili tudi veleposlanik Alfieri in funkcionarji italijanskega poslaništva. Gosta je zvečer sprejel v Letalskem domu maršal Milch, ki je z letalom prispel s fronte v Berlin.

* **Izreden uspeh florentinskega kirurga.** Neki 13leten deček se je zatekel v eno izmed otroških bolnic v Firenci v obupnem stanju: s škarjami se je bil nenavadno globoko ranil v prsi, tako da je bilo potrebno šivati srce. Prof. dr. Gaetano Mangione je izvršil kočljivo operacijo, odstranil del reber, očistil srce znatne količine strjene krvi in zašil rano na srcu. Operacijo je izvršil s pomočjo eterične narkoze v nekaj več ko četrt ure in je dečka rešil gotove smrti.

* **Umeščenje novih kapitanov-regentov v republiki San Marino.** V sredo se je v republiki San Marino vršilo slovesno umeščenje novih kapitanov-regentov za šestmesečno razdobje od 1. oktobra do 1. aprila. Nova najvišja predstavnika sanmarinske države sta grof Giuliano Gozi in Giovanni Lonferniz. Svečanemu aktu so prisostvovali predstavniki vlade in sanmarinske fašistične stranke.

* **Italijanska kulturna delavnost na Dunaju.** Italijanski kulturni institut na Dunaju, ki deluje pod vodstvom prof. dr. Sergija Lupija, bo po zaključku poletnih počitnic v kratkem obnovil svojo delavnost. Za otvoritev nove sezone je na sporedu predavanje g. Mezzasome o fašistični mistiki.

* **Neprenosnost živilske nakaznice.** Najvišje prizivno sodišče v Rimu je te dni obravnavalo zanimiv primer o pravni veljavnosti živilske nakaznice. Pri tej priliki je sodišče opozorilo, da je uvedba živilske nakaznice urejena z zakonom z dne 6. maja 1940, njeno uporabo pa ureja ministrski dekret z dne 12. septembra 1940. Živilska nakaznica se mora smatrati kot čisto individualna, osebna izkaznica. Vsaka oblika prenosa živilske nakaznice je v navzkrižju z zakonom in je kazniva.

* **Rimski balet na Dunaju.** V sredo zjutraj je prispel na Dunaj balet Kraljevega gledališča iz Rima. V soboto in nedeljo bodo rimski umetniki nastopili v državnem opernem gledališču z izbranim programom. Gostje imajo v načrtu še nekaj nastopov, med drugim tudi v Berlinu.

* **Avtomobilska nesreča.** V sredo popoldne nekaj pred 5. uro se je zgodila v Dobrunjah huda avtomobilska nesreča, ki na srečo ni zahtevala žrtev. V smeri iz Zadvora proti Dobrunjam je v omenjenem času pridrvel osebni avto na pogon z lesnim plinom, v katerem so se vozili poleg šoferja še trije potniki. Ker krmila ni imel v rokah izkušen vozač, je začelo avtomobil tik za mostičkom ob razpotju cest pri občinski hiši zanašati v stran. Kakšnih 20 do 30 metrov se je vozilo še obdržalo na cesti, potem pa se je prevrnilo na bližnjo njivo in obležalo s kolesi navzgor. S težavo so se izkobacali iz voza trije potniki, ki so potem četrtega z vozom vred postavili na noge. Razen večje praske na licu šoferja ni bilo pri nobenem opaziti poškodb. Na kraju nesreče se je zbralo nekaj stanovalcev iz bližnjih hiš in pasantov, ki so glasno komentirali dogodek. Poškodovani avtomobil ni mogel sam nadaljevati vožnje, zato so ga z drugim avtom odpeljali v Ljubljano.

* **Vse prijatelje ljudske povesti** opozarjamo, da je priljubljeni tednik »Domovina« pravkar začel objavljati novo povest. Razen tega prinaša več krajših povesti iz domačega življenja. Nadalje prinaša koristna navadila za gospodinje in posveča zasluženo pozornost reji malih živali. Tudi mladina dobi svoj delež s celo stranjo zanimivega čtiva. »Domovina« je močno razširjena med kmetskim ljudstvom, toda z veseljem jo vsak teden pričakujejo tudi mnogi prebivalci v mestu in trgu, ki hočejo biti vedno v zvezi z življenjem na deželi. »Domovina« stane vse leto le 18 lir, četrtletno 4.50 lir, posamezna številka pa 50 centesimov. Zlasti pozimi vam je »Domovina« prijetna družabnica.

* **Cerkniško jezero usiha.** Lepo jesensko vreme je povzročilo, da je začelo pretekli teden Cerkniško jezero usihati. V Vodonosu, kjer voda najprej izgine pod zemljo, je završalo, ko so Jerzeci prihiteli s svojimi saki in začeli loviti ribe. Plen pa ni bil tako bogat kakor so si ga obetali. Kmalu po Vodonosu usahne Rešeto in kmetje računajo, da bo tam bogatejši ribji lov. Ko pa usiha Zadnji kraj, je najprimernejša prilika, da se z ribjim plenom preskrbe za dalj časa. Kosci so že pridno na delu, da spravijo čim več stelje za živino. Že 10 let je minilo, kar je zadnjikrat v tem času jezero usahnilo.

* **Najnovejši modeli pergamentnih senčnikov** pri tvrdki M. Tičar, Ljubljana. (—)

NECCHI
ŠIVALNI STROJI
IGN. VOK
LJUBLJANA, TAVČARJEVA 7

IZ LJUBLJANE

u— **Nova grobova.** V sredo je umrl šolski vodja v pokoju g. Josip **Maier.** Zapušča brata in drugo sorodstvo. Pogreb bo v petek ob 15. iz kapele sv. Jožefa na Žalah na pokopališče k Sv. Križu. — Za vedno je zapustila svoje drage po kratki bolezni ga. Josipina **Čudnova,** po rodu Rusova. K večnemu počitku so jo spremili včeraj na pokopališče k Sv. Križu. — Pokoj. nima blag spomin, žalujočim svojcem naše iskreno sožalje!

u— **Orgelski koncert v ljubljanski stolnici.** Opozarjamo na nocojšnji koncert, ki bo začel točno ob tri četrt na 8 in ga bo izvajal slavni italijanski organist Ulisse Matthey, o katerem pišejo vsi italijanski listi, da je najboljši organist, odkar je umrl slavni mojster Bossi. On je vreden njegov naslednik, ki po vsej pravici uživa svetovni sloves. Odlični mojster bo izvajal na orglah naslednji spored: Azzolino della Ciaia: Tokata in pesem, Vivaldi: Koncert v d-molu, Bach: Tokata v f-duru. Po kratkem odmoru bo sledil Premrlov Preludij in Fuga, nato Bosijeva Pastirska scena ter Variacije in Finale. V tretjem delu koncerta bomo slišali Schumannov Kanon, Musorskega Stari grad ter mojstrovo skladbo Tokata — Fanfara. Koncert bo prvovrsten umetniški dogodek in zasluži vse naše zanimanje. Vstop v stolnico je od pol 8. ure dalje na glavnih vratih nasproti škofijske palače. Predprodaja vstopnic tekom dneva v knjigarni Glasbene Matice, od četrt na 8 dalje pred glavnim vhodom v stolnico.

u— **Spet bo revija.** Grozne so takele priprave za revijo. Komponiranje, besedila, pevci, orkestri, napovedovalec, vaje, dvorana in drugo. Veliko letanja za prazen nič in polno dvorano. Prav za prav ne bo čisto prava revija, če bi rekli revijica bi bilo boljše. No, glavno je, da bo spet za oči in učesa. Najprej bo nastopil Bojan Adamič. Pa čisto po svoje. V začetku čisto sam, pozneje pa po eden in eden, dokler jih ne bo kakih petnajst. Še nekaj pripravlja Bojan, pa še meni ni povedal. Za njim pridejo Ritmiki. Ti nas precej postavijo pred nago deštvo: novorojenčka. In potem ga spremljajo, dokler sam ne dobi novorojenčka. Ne bo dolgčas, vsaj upam, da ne. Orkester Kroupa je pa nov. Ne bodo zato zeleno oblečeni, o ne, so sami stari gadje. Vse te orkestre bo prinašal okoli napovedovalec Samo. Njegovo karijero bodo uničili Veseli berači. Poleg njega uničijo še enega klavirista in če ne bodo imeli smole, da bodo zaigrali, bodo uničili še publiko. Pri njih bo pel znani »moški« trijo, zraven pa še nov ženski trio. Za konec bo še ves orkester eno zapel. Aja, še to so mi rekli, naj napišem, da bo revija v nedeljo 5. oktobra ob 10. uri v frančiškanski dvorani. Kmalu kupite karte, če ne, jih bo zmanjkalo. Predprodaja je spet v cvetličarni Herzmansky v pasaži. Pa točni bodite. — Kampa 41. (—)

u— **Sprememba v prometu vlakov na progi Ljubljana—Zalog.** S 30. septembrom izostaneta na progi Ljubljana—Zalog in nazaj potniški vlak št. 516 z odhodom iz Ljubljane ob 5.05 ter prihodom v Zalog ob 5.16 ter potniški vlak št. 525 z odhodom iz Zaloga ob 23.28 in prihodom v Ljubljano ob 23.40.

u— **Zažiganje smeti na vrtovih** je jeseni potrebno in koristno ter tudi v Ljubljani splošno v navadi. Pri večji množini ostankov raznih poljskih in vrtnih pridelkov pa nastane tako visok plamen z dimom, da grajski čuvaj ali bližnji stanovalci v skrbeh pogosto po nepotrebnem alarmirajo gasilce. Zato je treba vsako zažiganje vrtnih in poljskih odpadkov prej ustmeno ali telefonično naznaniti mestnemu gasilskemu oddelku v Mestnem domu, tel. 44-44, ter natančno navesti kraj in čas zažiganja. Hkrati pa opozarjamo na previdnost pri tem delu, da ne nastane požar. Dolžnost naznanila je osnovana tudi s predpisi gasilskega reda za mesto Ljubljano, ki za kršitve določa tudi kazni.

u— **Glavna pošta je prebeljena.** Včeraj so začeli odstranjevati zidarske odre ob poslopju glavne pošte v Šelenburgovi ulici. Kakor že prej v Prešernovi ulici, so zlaj tudi na zapadni strani poštnega poslopja prebelili zunanjščino. Najprej so stene oprali z vodo in šele ko so se osušile, prebelili s prijazno svetlo barvo. Lepa zunanjščina Glavne pošte je zdaj primeren pendant bližnjim palačam.

u— **Avtomobil ga je podrl.** Včeraj dopoldne je šel po Vilharjevi cesti 7 letni Viki Briški z Vodnikove ceste doma. Za njim je privozil nek avtomobil in ga podrl na tla. Fantek je dobil občutne poškodbe in so ga morali prepeljati v ljubljansko bolnišnico.

u— **Dame in gospode, ki imajo veselje do zborovega petja** sprejema pevsko društvo Lj. Zvon v petek 3. t. m., ponedeljek 6. in sredo 8. t. m. med 18. in 20. uro v šoli na Lelini, Komenskega ul. (—)

u— **Na II. dekliški meščanski šoli v Sp. Šiški** ne bomo začeli pouka 4. okt. oziroma 6. okt. Pričetek šole bo pravočasno javljen v časopisih. — Ravnateljstvo.

Iz Trebnjega

t— **Opozorilo potnikom.** Potniki, ki potujejo iz Trebnjega proti Ljubljani s prvim jutranjim vlakom ob 4.46 in ki se vračajo nazaj z zadnjim večernim vlakom ob 22.45, morajo imeti posebne dovolilnice za odhod in dohod na postaji. Te dovolilnice o kretanju civilnega prebivalstva izven policijske ure izdaja na utemeljeno prošnjo pristojna oblast. Posebno opozarjamo na to vse, ki se nameravajo poslužiti omenjenih vlakov za obisk velesejma.

t— **Delitev živilskih nakaznic.** Za mesec oktober bo občina razdeljevala živilske nakaznice po vrstnem redu, kot v mesecu septembru. Trebanjci naj dvignejo nakaznice v petek in soboto, ostale vasi pa še v ponedeljek in torek.

t— **Uradne ure na občini.** Naprošeni smo za naslednjo objavo: Od 1. oktobra dalje so na občini uradne ure za stranke od 8. do 14. ure nepretrgoma. Izven uradnih ur občinsko uradništvo strank ne bo sprejemalo.
tembra dalje je spet dovoljenoumlhwyum

t— **Zopet odprta gostilna.** Od 30. septembra dalje je spet dovoljeno obratovanje gostilne a. Špringer v Trebnjem, za katero je bila izrečena za dobo 8 dni uradna zatvoritev.

t— **Pričetek šolskega leta.** Na osnovni šoli v Dol. Nemški vasi se bo pričel redni pouk v ponedeljek 6. t. m. Priteček pouka na osnovni šoli v Trebnjem bomo pravočasno objavili.

Iz Novega mesta

n— **Udeležba narodnih noš na velesejmu** V nedeljo 5. oktobra so oblastva dovolila vsem udeležencem velesejma v narodni noši brezplačno vožnjo po železnici in prost vstop na velesejem. Vsi, ki nameravajo to nedeljo obiskati velesejem v narodni noši, naj se zaradi tega nemudoma prijavijo na mestni občini. Prijave se sprejemajo do zaključno sobote 4. oktobra.

n— **Začetek šolskega leta.** Na vseh novomeških šolah se bo pričelo šolsko leto v ponedeljek 6. oktobra ob 8. uri. Učenci osnovne šole bodo imeli otvoritveno službo božjo 4. oktobra ob 9. uri v frančiškanski cerkvi, učenci meščanske šole istega dne ob 8. uri v kapiteljski cerkvi in dijaki realne gimnazije istega dne ob 8. uri v frančiškanski cerkvi.

n— **Maksimalni cenik za šivilje.** Na podlagi naredbe Visokega komisarijata št. 17 je izdal okrajni civilni komisar g. dr. Ottone Griselli za novomeški okraj sledeči maksimalni cenik za šiviljska dela: damski plašč 35 do 45 L., kazak-obleka 20—25 L., večerna obleka 25 do 30 L., kostum 35 do 45 L, obleka 16 do 20 L., domača obleka 12 do 15 L., krilo 7 do 8 L., hlačno krilo 12 do 15 L., bluza 7 do 8 L., otroška obleka 10 do 13 L., otroški plašč do 6 let starosti 12 do 15 L., svilen delavni plašč 12 do 15 L. Zgoraj označene cene se računajo po kakovosti blaga in po zamudi časa. Krznarska dela se ne izvršujejo doma, ampak le pri posebnem krznarju, po posebnem plačilnem dogovoru. Male potrebščine, kakor: sukanec, svila, gumbi itd. se zaračunajo posebej. Razen tega pa se smejo posebej računati tudi vsa ostala dela, ki niso v tem ceniku navedena.

n— **Pošljite sinove v kmetijsko šolo.** Na pokrajinski kmetijski šoli na Grmu je za bodoče šolsko leto prostih še precej mest in to tako na celoletni kakor tudi na zimski šoli. Ravnateljstvo šole vabi kmetovalce, da pošljejo svoje sinove, ki kažejo zanimanje za napredno kmetovanje, na ta zavod, kjer se bodo mogli temeljito izobraziti v vseh panogah kmetijstva in tudi razširiti svoje splošno znanje, ki je danes bolj potrebno kot kdajkoli poprej. V prvi vrsti pridejo v poštev pri sprejemu sinovi posestnikov, ki bodo ostali tudi po dovršeni šoli na domači kmetiji.

Iz Št. Jerneja

šj— **70 letnico** rojstva je praznoval te dni g. Ivan Tavčar, profesor v pokoju. Tiho in neopazno je šel mimo nas ta njegov življenjski praznik. Skromno ga je obhajal v krogu svojih ljubljenih, katerih željam za srečo in zdravje se pridružujemo tudi mi. Uglednemu jubilantu še mnogo srečnih let!

šj— **Uradne ure na občini.** Občinski urad objavlja, da veljajo do nadaljnjega naslednje uradne ure na tukajšnji občini: ob delavnikih od 9.30 do 12. in popoldne od 14. do 17.30, ob nedeljah in praznikih od 8. do 9.30.

šj— **Občinski prehranjevalni urad.** Novi občinski komisar je imenoval občinski prehranjevalni odbor, v katerem so zastopani poleg trgovcev vsi sloji prebivalstva. Za uradovanje in poslovanje je dala temu uradu na razpolago svoje prostore tukajšnja Ljudska hranilnica in posojilnica. Občani naj se odslej v vseh prehranjevalnih zadevah obračajo edinole na imenovani urad. Uradne ure so iste kot na občini, le ob četrtkih prehranjevalni urad ne posluje.

šj— **Prijava krompirja.** — Pridelovalci krompirja se pozivajo, da v smislu uredbe Visokega Komisarja prijavijo svoj letošnji pridelek krompirja Prijave oddajte pri občinskem prehranjevalnem uradu v posojilničnih prostorih! Istotam prejmete tudi živilske karte za mesec oktober.

šj— **Pri otvoritvi ljubljanskega velesejma** bodo udeležene tudi slovenske narodne noše. Občina poziva vse one, ki imajo narodne noše ter bi nameravali udeležiti se velesejma, da se takoj javijo v občinski pisarni. Za vse udeležence v narodnih nošah je prosta vožnja po železnici.

šj— **Čiščenje cest.** Ponovno se opozarjajo vsi prizadeti, da redno vsak dan očistijo cesto pred svojo hišo, ker jih bodo v nasprotnem primeru zaradi kazenske posledice.

šj— **Sadjarska razstava** bo v okviru jesenskega velesejma v Ljubljani od 4. do 13. oktobra. Zanjo vlada tudi med našimi sadjarji precej zanimanja. Sadjarska podružnica namerava razstaviti najbolj uspele sadne vrste, vendar je spričo slabe letošnje letine izbira razstavnega materiala pičla. Najbolj številno bodo zastopana jabolka. Ločeno od podružnice namerava razstaviti Kartuzija, Pleterje, ki je s svojim krasnim sortiranim sadjem na raznih sadnih razstavah že opetovano prejela pohvale. Prav zanimivi in poučni bi bili tudi fotografski posnetki vzorno urejeni nasadov.

Z Gorenjskega

Poseben poštni pečat za Gorenjsko. Kokor na Štajerskem, so 1. oktobra žigosali tudi na Gorenjskem posebne spominske znamke (Maribor, Ptuj, Bled in Triglav) s posebnim poštnim pečatom. Zdaj je treba vložiti pismeni predlog. Razpošiljalnica za zbiralce znamk v Berlinu prav tako oskrbi žigosanje posebnih znamk.

Smrt stare mamke. Pri Velikovcu je umrla 85letna Ana Kurnikova. Poznali so jo splošno pod imenom »Kovačeva mami«. Bila je močno priljubljena, še zlasti zato, ker je znala zanimivo obujati spomine na stare čase.

Prvi šolski teden na Gorenjskem. Z 22. septembrom se je na Gorenjskem pričel redni pouk na ljudskih in glavnih šolah. Službo je nastopilo 260 učiteljev in učiteljic s Koroškega. V kratkem bo to število naraslo na 300. Mnogi izmed njih nadaljujejo delo, ki so ga opravljali že letošnje počitnice.

84 deklet je bilo v tečaju za socialne pomočnice v Herolicku, med njimi so bila tudi štiri dekleta iz Mežiške doline. V tečaju so bila predavanja o socialnem skrbstvu in o pomožni fronti v državi, dalje o sodelovanju med delavsko fronto in narodno socialnim skrbstvom. Tečajnice so dobile tudi različna zdravstvena navodila.

Iz Spodnje Štajerske

Življenje in smrt. Na Polzeli sta se poročila v nedeljo Norbert Boldin, uradnik Ljudske hranilnice, in gdč. Olga Medveškova, oba iz Celja. — V Mariboru je umrla 71 letna zasebnica Marija Potiskova iz Mozartove ulice 48. V mariborski bolnišnici je umrla 68 letna zasebnica Frančiška Sadnikova.

Tovarnar Ervin Zelenka je podlegel poškodbam. Poročali smo o hudi nesreči, ki je zadela mariborskega tovarnarja s pohištvom Ervina Zelenko, ki ga je v ptujskem gozdu potegnil neki tovorni avto s seboj in ga pobil do nezavesti. Zelenka je bil prepeljan v bolnišnico v Gradcu, kjer pa je kljub skrbni negi izdihnil, star šele 37 let. Truplo bo prepeljano v Maribor. Ervin Zelenka je bil pobornik motorizma na Spodnjem Štajerskem. Že pred nekaj leti se je že ponesrečil z motorjem in se hudo poškodoval na glavi.

Nov župan v Hrastniku. V okrašeni občinski dvorani v Hrastniku je trboveljski politični komisar počastil delo dosedanjega župana inž. Findeisna, nakar je občinsko upravo prevzel novi župan Ditz. Pel je moški zbor. Slednjič je govoril okrožni vodja Domovinske zveze, Eberhardt.

Trboveljsko okrožje je nanovo organizirano. Vršijo se razni tečaji. Podpore je bilo deželnih doslej več oseb. Poleg dosedanjih dveh otroških vrtcev gradijo še otroške vrtce v zapadnih Trbovljah, v Dolu in v Radečah.

Prva cestna zbirka za zimsko pomoč je na vsem Štajerskem vrgla nekaj nad 302 tisoč mark. Lani je prva zbirka vrgla 250 tisoč mark; doslej se je letošnji dohodek povečal za 20 odstotkov.

Z Davidovo zvezdo na levi prsni strani so zdaj označeni vsi Židje v Nemčiji, torej tudi na Spodnjem Štajerskem in na Gorenjskem. Listi pravijo, da je na ta način **2i**dom odkazano tisto stališče, ki jim pritiče: tuji zajedalci med zdravim narodom.

Nova naredba o zapiranju trgovin je bila izdana z veljavnostjo od 1. oktobra za mariborsko okrožje. Ob delavnikih morajo biti vse trgovine razen živilskih odprte od 7.30 do 12.30 in od 14.30 do 18.30. Prodajalne živil, pralnice in barvarnice pa morajo biti odprte od 7.30 do 13. in od 15. do 19. Brivci in lasuljarji morajo imeti odprto od 7.30 do 19. ure, ob sobotah pa do 20. Mesarji, klobasarji in prekajevalci morajo imeti odprto (razen torka in petka) od 7.30 do 12. in od 16.30 do 19. ure. Obrati na kolodvorih, v kinematografih in gledališčih so lahko dalje odprti. Na sveti večer se bodo morale vse trgovine zapreti ob 17. uri, slaščičarne pa ob 18.

Župani ptujskega okraja so bili poklicani k delovnemu posvetu dne 26. septembra in jih je prišlo okrog sto v Ptuj. Zborovanje je vodil politični komisar Fritz Bauer. Vodja ptujskega finančnega urada dr. Castelliz je dal pojasnila o davkih, nakar sta govorila še okrajni kmetijski vodja Straschill in vodja prehranjevalnega urada dr. Lattmann. Rekla sta, da kljub vojni napreduje dobava kmetijskih strojev. Kmetovalci ptujskega okraja bodo dobili nekaj tujega semenskega krompirja in nekaj plemenskih živali. Politični komisar je zahteval od županov, da morajo zgledno uradovati.

V Konjicah so bili zbori delavstva in nameščenstva po podjetjih. Listi pravijo, da so konjiška industrija, obrt in gostilne polno zaposlene. Konjiške ženske so uvedle šivalne tečaje za izdelovanje otroških oblek, razen tega so vkuhale sadje in sočivje za otroški vrtec. Zdaj imajo kuhinjski tečaj, ki ga obiskuje 25 deklet. Tečaj bo trajal nekaj tednov, ker se ga želi udeležiti 500 žensk. Priredile so tudi tečaj za dojenčke, ki se ga udeležuje 40 žensk.

Ugotavljanje premoženja. Šef civilne uprave na Spodnjem Štajerskem je pozval vse osebe, ki imajo zaplenjene vrednote, naj jih prijavijo pri uradu za učvrščevanje nemške narodnosti v Mariboru. Prav tako se morajo prijaviti tiste osebe, ki imajo še kake terjatve ali dolgove do zaplenjenih premoženj.

Brambovci iz Ljutomerskega okraja so tekmovali v raznih vrstah vojaške izvežbanosti: v javljanju, ekserciranju, teku, metanju granat, v pohodnem pevanju in telovadbi. Sledile so še borbene igre. Nastopilo je 725 brambovcev. Zmagalo je moštvo pod vodstvom Janeza Senekoviča iz Lukavcev pri Ljutomeru.

Voditelji mladinskih oddelkov v starosti od 13. do 16. leta so se v septembru šolali v Celju. Prišlo je 28 tabornikov iz vsega celjskega okraja.

Radio Ljubljana

Sobota, 4. oktobra:

Ob 7.30: Vesti v slovenščini; 7.45: Pesmi in melodije, v odmoru ob 8. napoved časa; 8.15: Vesti v italijanščini; 12.30: Vesti v slovenščini; 12.45: Komorna glasba; 13.: Napoved časa in vesti v italijanščini; 13.15 Službeno vojno poročilo v slovenščini; ob 13.17: Orkester pod vodstvom mojstra Angelinija; 14.: Vesti v italijanščini; 14.15: Radijski orkester pod vodstvom mojstra Šijanca: Operetna glasba; 14.45: Vesti v slovenščini; 17.15: Nove plošče »Cetra«; 19.30: Vesti v slovenščini; 19.45: Pestra glasba; 20.: Napoved časa in vesti v italijanščini; 20.20: Komentar dnevnih dogodkov v slovenščini; 20.30: Simfonski koncert pod vodstvom mojstra Licinia Reficeja; 21.25: Koncert violinista Karla Rupla ob spremljevanju L. Škerjanca na klavirju; 22.: Predavanje v slovenščini; 22.10: Koncert violoncelista Bendette Mazzacuratija; 22.45: Vesti v slovenščini.

---

zati, pošiljam Vam, založniku knjige dr. Alešu Peršinu in prof. Umbertu Urbaniju svoje najpresrčnejše pozdrave.

Pavolini, l. r.

ZAPISKI

AVTOR 2000 DRAMATSKIH IGER

Dramatski genij španskega naroda se je najlepše izrazil v obliki t. zv. Comedie nekako med l. 1600—1660, torej v tisti dobi, ko je dozorela tudi Shakespearova dramatska umetnost. Bilo je drugo razdobje tako zv. »zlate dobe« španske umetnosti, čas, ko so krasno procvitale dramatika, lirika, mistika in roman. Špansko gledališče tega razdobja je imelo za razliko od tedanjega klasičnega gledališča zelo široko občinstvo: elegantne dame, plemiči in dvorjani so pri njegovih predstavah kar izginjali v množici nestrpnega, radovednega ljudstva, ki si je želelo vznemirjenja in doživetja česa novega. Stojišča, imenovana mosqueteros, so bila v tedanjem španskem gledališču posebno živahna in sprejemljiva za odrsko dogajanje.

Odtod je nastala v tedanjem času potreba nenavadno obilne produkcije. Množica je neugnano hlepela po novem. Pisatelji so morali ustvarjati čim hitreje. Odtod poteka tudi tista izredna pestrost vsebine pod isto vnanjo formo: imamo komedije iz sodobnega življenja, zgodovinske komedije, domoljubne, viteške, galantne, pastirske, mitološke, verske in filozofske komedije. Tipična igra obsega tri dejanja, pri čemer se mesto dogajanja vedno spreminja; tudi na časovno enotnost niso nič kaj pazili. Njih metrum je spremenljiv, največkrat sedemzložni, rimani verz; priljubljeno je vlaganje sonetov in liričnih pasaž. Mnoge osebe v teh komedijah so konvencionalne, vendar pa začudo prav iz teh tipov kipi tisti jasni, živi vir verza, parodije, humorja ali patetičnosti ono brezprimerno, slepilno brió dramatskega življenja, ki tolikanj označuje špansko komedijo. Galanten zapeljivec, njegova nedolžna dekliška žrtev (pogosto kmetica), nje varuhinja — duena (mati ali teta), pohoten starec, — prismojen kmet in prekanjen slepar — sluga, to so značilne osebe. Prav tako se ponavljajo zgodovinske pritikline, na pr. absolutna vdanost kralju, brezpogojna zvestoba katoliški veri, ki jo sicer trdno varuje inkvizicija; strastna ljubezen, grešna ali čista, ljubosumna ali maščevalna pa fanatizem rodovne ali osebne časti. Klasična komedija španske »zlate dobe« ne pozna globoke psihologije in ne meditacije; je živahna, dramatično vešča podoba pestrega in razgibanega življenja ekstenzivnega dejanja, prepolna epizod, zmesi liričnih in dramatskih prvin ter življenjske spontanosti ki ni reducirana na nobeno formulo.

Frey Lope Felix de Vega Carpio (1562 do 1635) je prvi dal komediji svoje domovine njeno značilno, tipično obliko in jo je v pravem pomenu besede ustvaril, prepustivši naslednikom, posebej še največjemu med njimi, Calderonu, skrb za njeno izpopolnitev in dovršitev. Ta mož, ki si je za svoje pustolovsko življenje prav kakor za brezprimerno plodovitnost zaslužil Calderonov naziv »monstrum prirode«, je pisal šestdeset let izmed tri in sedemdesetih let svojega življenja; pisal je v šoli, v gosposki službi, v pregnanstvu, v »Nepremagljivi« vojski, za zakonsko mizo, ki jo je dvakrat obnovil, sredi številnih ljubezenskih pustolovstev, na kraljevskem dvoru in v meniški celici. Spisal je več kakor dva tisoč gledaliških iger, izmed katerih se nam jih je ohranilo polnih štiri sto. Menéndez y Pelayo jih je razvrstil takole: med njimi so verske »autos«, igre iz svetniškega življenja, pastirske komedije, bajeslovne komedije, zgodovinske drame in sicer antične, sodobne tuje in španske narodne (od legendarnih dob do sedemnajstega stoletja), naposled komedije iz sodobnega življenja in filozofske igre. Tip komedije, kakor ga je ustalil Lope, je široka podoba človeškega življenja v narodni in ljudski glasovni vrsti. Njegovi značaji niso preveč poglobljeni, toda njegova dramatska iznajdljivost, pestrost motivov in bogastvo dejanja so take, da ob njih zastrmimo. Zgodi se, da v eni sami igri na mah razvije celo vrsto zapletljajev, delo se mu razliva preko obrežja z mnogokratno komplikacijo dramatske intrige (prav kakor se je njegovo lastno življenje razlivalo preko vseh meja v stotera pustolovstva) in tu kajpak ne pozna osredotočenja in konstrukcijske enotnosti, kakor jo danes zahtevamo pri umetniškem umotvoru, ima pa zato tisto enotnost, ki prihaja od vtisa naturnosti, kakor ga daje v neverjetno polnost razvito življenje. Nihče ni tako kot on umel razgibati dejanja, dati dinamike dramatskemu razpletu; seveda je sila mnogo improviziral, nekatere igre je bil spisal kar v enem dnevu, vzlic temu se ponavlja desetkrat manj kakor večina njegovih sodobnikov in učencev. Z naglico lahko razložimo tudi to, da lirična in dramatska prvina v njegovih dramah nista zadosti zliti; njegov lirizem, ki se pojavlja kaj pogosto, je vnešen v igre nekako od zunaj in se ne včlenja zlahka v dramatsko gibanje dejanja. Zdi se, kakor da je Lope ustvarjal lirično in dramatsko zasnovo vsako zase in ko ju je bil združil, se nista ujemali. Vendar bi bilo napak misliti, da je tako delal zaradi pomanjkljive umetniško-stvarjalne sile; v njegovi dobi ni bilo odličnejšega in elegantnejšega stilista, večjega, sposobnejšega mojstra verza, spretnejšega, občutljivejšega in bolj izurjenega obvladovalca pesniškega koncepta, podob, hiperbole, poante. Prav Lope de Vega je čudežna spojitev dveh lastnosti, ki tvorita velike artiste: opazovalskega realizma ki ostro, naglo in nenasitno zaznava in sprejema vtise ter se znova in znova polašča stvari in — z druge strani — mojstrskega, tehnično dovršenega artizma besede in oblike.

Vsekdar je bil vzor in bo ostal vzor: Špancem že za svojega življenja, po smrti in vse do danes, prav za prav nenehoma; doma je ustanovil do malega stoglavo šolo dramatskih pesnikov, kakor je Španija še ni videla. Calderon je bil njen vrh in tudi on je pri de Vegi pobiral vse, celo motive. V tujini je svetil kakor sonce desetim raznim šolam: pozni renesansi s Hardyjem, Rotronom in Cyranojem de Bergeracom; klasicizmu z bratoma Corneille, osemnajstemu stoletju z Mariavauxom in Beaumarchaisom. Tudi zapadna romantična drama je oznanjevala vrnitev k njemu, Grillparzer ga je z Goethejem vred združil v mogočni duo svojih učiteljev. Zares, de Vega je bil to, kar so pravili o njem že vrstniki: »fenix duhov«

Izreden uspeh knjige prof. dr. Milana Vidmarja. Kakor izvemo, je bila knjiga profesorja ljubljanske univerze dr. tech. Milana Vidmarja »Das Ende des Goldzeitalters« (referat v »Jutru« dne 16. septembra t. l.) v štirih tednih razprodana. Izšla je v začetku avgusta v 5000 izvodih in prve dni septembra je že mogla založba (Vieweg & Sohn v Braunschweigu) ugotoviti razveseljivo dejstvo, da je prva naklada pošla. Pravkar se pripravlja druga naklada. Medtem so že mnogi nemški listi in časopisi priobčili ocene

SPORT

Prvih šest točk bo oddanih

Začetek jesenskega prvenstva v nogometu z dvema tekmama v Ljubljani in eno v Novem mestu

Precej dolgo je trajalo, preden se je med našimi nogometnimi klubi slednjič le uredilo vprašanje letošnjega jesenskega prvenstva, zdaj pa je le uspelo. Proti dosedanjemu načinu tekmovanja maloštevilnih sta se posebno upirali SK Ljubljana in SK Svoboda, češ da bo vse tekmovanje prineslo več škode kakor koristi, posebno v materialnem oziru. Drugi tabor naših nogometnih klubov pa je zagovarjal strogo sportno stran tekmovanja in skušal za vsako ceno priti do kakršnega koli tekmovanja, pa čeprav samo takega, v katerem se bodo spet in spet srečavali sami stari znanci iz prejšnjih živahnejših časov. Slovenska nogometna zveza se je razumljivo pridružila željam te skupine naših nogometašev in takoj nato je bil tudi že storjen načrt, kako se bo to tekmovanje dalo izvesti najbolj privlačno. Upravni odbor je v ta namen pritegnil v prvi razred še sedmega udeleženca, in sicer enajstorico agilnega SK Elana iz Novega mesta, kar pomeni, da bodo odslej vsako nedeljo na sporedu: tri prvenstvene tekme, eden izmed sedmih klubov I. razreda pa bo počival. Kakor znano, je prvi termin za otvoritev prvenstvene sezone z žogo določen že za to nedeljo, za katero so bili pari izžrebani takole:

Elan-Mars v Novem mestu ter Ljubljana-Hermes in Jadran-Grafika doma.

To so torej prvi trije pari, ki si bodo med seboj razdelili prvih šest točk za letošnjo prvenstveno tabelo. Če gledamo njihova imena, bi lahko vsakemu izmed njih marsikaj zapisali v dobro, ko se pa spomnimo njihovih nastopov v zadnjih tekmah, pa nam tudi prihaja na misel marsikaj, kar bo razen slovesa še odločalo prj dosegi prvih rezultatov za točke. Po formi na papirju bi dajali več prednosti Marsu, Ljubljani in Jadranu, toda preveč si vsekakor ne upamo napovedovati, ker igra na primer Elan na svojih tleh, kjer se počuti dobro, Hermes pa je že nekajkrat bil naši Ljubljani najtesneje za petami.

Nekaj o plavalnih rekordih

Slaba je bila »letina« novih rekordov v evropskih bazenih

Letos po evropskem svetu ni bilo toliko plavalnih tekem kakor prejšnja leta. Izredne razmere so menda najbolj vplivale na sportne plavalne prireditve, saj je bilo vsega zelo malo mednarodnih tekmovanj v tej poletni panogi sporta, kar velja posebno za moške.

Med ženskami zavzema prvo mesto letošnje evropske plavalne tabele neprekosljiva Ragnhild Hvegerova iz Danske, ki brani nad 40 evropskih in svetovnih rekordov in lahko vsak njen nastop prinese še katerega novega. Ta čudovita plavalka gotovo nima resne konkurence med svojimi vrstnicami po vsej celini.

Plavalci letos niso imeli mnogo nastopov in zaradi tega v teku minule sezone tudi niso bili doseženi nobeni novi rekordi v evropskih plavališčih. Toda niti ameriški plavalci, ki imajo prilike za tekme dovolj in tudi sicer lahko tekmujejo v najbolj ugodnih okoliščinah, letos niso dosegli nobenega pomembnejšega uspeha v vodi ali prekosili kakšen svetovni rekord. Kot edina zvezda na ameriškem plavalnem nebu se je pojavil mladi Billy Smith, ki je nedavno preplaval progo 800 m prosto v bajnem času 9:50.9, kar bi bilo za 5 sekund bolje od dosedanjega svetovnega rekorda, ki ga brani izvrstni Japonec Makino s časom 9:55.8. Vsekakor še ni sigurno, ali bo mednarodna plavalna federacija ta čas priznala za rekord. Od večine svetovnih rekordov jih branijo Američani 10, Japonci 3 in Nemci 2. V ostalem pa je treba pripomniti, da izvirajo ti izborni ameriški časi deloma tudi odtod, ker so tamkaj vsi bazeni dolgi 25 m, kar omogoča dosego boljših časov, z ozirom na to, da lahko plavalec v kratkem bazenu do skrajnosti izkoristi prednosti v obratih, medtem ko evropski rekorderji plavajo večinoma v 50 m dolgih bazenih.

Med evropskimi plavalci, ki branijo rekorde na posameznih progah, vidimo v glavnem stara in znana imena, med njimi Francoza Tarisa in Šveda Borga. Samo na 400 m se je v to izbrano družbo vrinil Madžar Tatos, ki brani rekord s časom 4:46.4. Najstarejši med evropskimi rekordi v plavanju je oni na 1500 m, ki ga je Björn.Borg postavil že leta 1927. v Bologni. Francoz Nakache brani izvrstna rekorda v prsnem plavanju na 100 in 200 m, medtem ko je na 100 m hrbtno najboljši Schlauch iz Nemčije na 400 in 500 m pa tudi Nemec Heina nima nevarnejšega nasprotnika

Zdaj pa še nekaj številk!

Svetovni rekordi v prostem plavanju: 100 m: Fick (Amerika) 56.4, 200 m Medica (Am.) 2:07.2, 300 m Medica (Am) 3:21.6 400 m Medica (Am.) 4:37.2, 500 m Flanaggan (Am.) 5:56.6, 800 m: Makino (Japonska) 9:55.8, 1000 m Amano (Japon.) 12:33.8, 1500 m: Amano (Jap.) 18:58.8. — **Evropski rekordi:** Ficsher (Nemčija) 56.8, Björn Borg (Švedska) 2:11.9. Taris (Francija) 3:27.6, Tatos (Madžarska) 4:46.4, Taris (Francija) 6:01.2, 10:15.6 ter 12:57.6, Arne Borg (Švedska) 19:07.2.

Svetovni rekordi v prsnem plavanju: 100 m: Hough (Am.) 1:07.3, 200 m: Kaslay (Am.) 2:37.2, 400 m: Heina (Nem.) 4:43.8, 500 m Heina (Nemčija) 7:13. — **Evropski rekordi:** Nakache (Francija) 1:09.3 in 2:37.3, Heina (Nemčija) 5:43.8 in 5:48.8.

Svetovni rekordi v hrbtnem plavanju: 100 m: Kiefer (Am.) 1:04.7, 200 m (isti) 2:24.6, 400 m (isti) 5:13.4. — **Evropski rekordi:** Schlauch (Nemčija) 1:06.8, Björn Borg (Švedska) 2:26.9 in 5:15.9.

Čitamo še...

O turinskem nastopu naših kajakašev smo na kratko poročali že v torkovi številki, danes bi lahko iz prvih časopisnih poročil dodali še toliko, da je bilo v Turinu v omenjeni regati s kajaki na sporedu 12 točk in so naši udeleženci nastopili samo v dveh, v katerih obeh so zmagali. V enojki je Janež na 1000 m zabeležil čas 5:58, v dvojki pa je dvojica Drovenik—Mikuš potrebovala za enako dolgo progo 5:21. Vedeti pa je dobro pri tem vendarle, da se kajaški sport v Italiji ne goji tako kakor pri nas in je bila zato udeležba v obeh konkurencah, kjer so startali Ljubljančani, bolj ali manj pod mednarodnim merilom.

V Tokiu so na nedavni plavalni prireditvi imeli **majhno senzacijo,** ker je mladi japonski dijak preplaval 400 m prosto v času 4:46, kar je najboljši čas letošnje sezone in tudi za 4 desetinke sekunde boljši od novega evropskega rekorda, ki ga je pred kratkim postavil Madžar Tatos.

V Ulmu so imeli v nedeljo veliko **lahkoatletsko slavje,** na katerem se je posebno uveljavil znani nemški sprinter Jakob Scheuring, ki je zmagal na 100 m v odličnem času 10.5 in pretekel 200metrsko progo v 21.2. Kaindl je bil zmagovalec na 800 m v času 1:54, za 1500 m pa je potreboval 3:55.4. Odličen čas na 3000 m (8:47.5) je dosegel neki Goldemund iz Monakova.

V Zagrebu je zadnjo nedeljo znani plavalec **Miloslavič** dosegel nov hrvatski plavalni rekord na progi 1500 m prosto. Novi čas (2:21:52) je za celih 37 sekund boljši od dosedanjega rekorda, ki sta ga v letošnji sezoni dosegla skupno z Defilipisom 2:22.29 Mimogrede omenjeno so te številke za enkrat še daleč za onimi, ki smo jih merili že v bazenu Ilirije ali onih, ki smo jih lahko zabeležili o naših iz Rima.

Dopolavoro Ljubljanske pokrajine bo priredil 5. oktobra žensko lahkoatletsko tekmo na Stadionu. Prireditev se začne ob 14.30 s prihodom na telovadišče atletinj s predstavljanjem odredov in z izobešenjem zastave. Ob 14.45 se bo vršila tekma v odbojki med tržaško in puljsko ekipo, nato tekma v hazeni med puljsko in reško ekipo. Nato pridejo skoki na daljavo in na višino. Tekem se bodo udeležile tekmovalke iz Trsta, Vidma, Gorice, Reke in Pulja. V drugem delu prireditve bo met diska, kopja in krogle, tek preko ovir na 80 m. Pri tej tekmi bodo sodelovale zastopnice Trsta, Vidma, Gorice, Reke in Pulja. Tek na 100 in na 200 m ter stafetni tek 4×400 m. Tudi pri tej tekmi bodo sodelovale ekipe iz Trsta, Vidma, Gorice, Reke in Pulja. Tretji del, ki se začne ob 16., bo tvorila telovadna akademija, ki jo bo izvajala tržaška ekipa. Ob 16.20 bo nastop ženskih lahkoatletskih dopolavorov iz Milana, Turina, Benetk, Brescie, Trsta, Vidma, Gorice, Reke in Pulja. Ob 17.15 bo skupni nastop telovadk, nato pa bo poklon državni zastavi. — Kakor rečeno, se bo prireditev vršila na Stadionu ter je vstop brezplačen in svoboden za vsakogar.

ŽSK Hermes (lahkoatletska sekcija). Za troboj med Planino, Ilirijo in Hermesom, ki je določen za 11. in 12. t. m. pridejo v poštev naslednji atleti: Račič, Poljšak, Kolenc, Boltavzer, dr. A. Žorga, Srakar, A. Starman, Krevs, Bašin, Bratovž, F. in D. Šumak, Čuček, Gašperšič, Kosec, Kajfež, Ivanuš, Malič, Švigelj in Perčinlič. Za omenjene bo v soboto 4. t. m. ob 15. na našem igrišču izbirni miting v naslednjih disciplinah: 100, 400 m, kopje, kladivo, disk in morda tudi višina. Tehnični referent.

SK Grafika. Danes ob 19.30 strogo obvezen sestanek za I. moštvo. Kogar ne bo, ne pride v poštev za prvenstvene tekme. — Odbor.

Slovenska kolesarska zveza Ljubljana (Službeno). Redna seja upravnega odbora bo v petek dne 3. oktobra ob 19. uri v prostorih kavarne Vospernik, Stari trg 34. — Dnevni red: Obračun kolesarskega prvenstva. Prosimo vse zastopnike klubov, da se seje sigurno udeleže in da prineso klubske žige, zaradi overovljenja verifikacij. Tajnik SKZ.

Da bo vse točno! Na polesarski dirki za prvenstvo Ljubljanske pokrajine na krožni progi mimo Podutika je startal in se med seniorji plasiral na častno drugo mesto **Anžič Franc,** član SK Ljubljanice, ne pa Anžič Ivan, kakor je bilo pomotoma objavljeno v našem poročilu o prireditvi.

Iz Hrvatske

Velika razstava hrvatske umetniške fotografije pod geslom »Lepa naša domovina« bo svečano otvorjena v soboto 4. t. m. v Umetniškem paviljonu, kjer je bila pred 31 leti prirejena prva mednarodna razstava umetniške fotografije v Zagrebu, ki je bila obenem prva hrvatska fotografska razstava sploh. Zanimanja za razstavo je prav veliko v mestu in na deželi in so že prišle prošnje, da bi bila razstava po zaključku v Zagrebu prenešena še v Karlovac, Osijek, Daruvar, Brod in druga večja hrvatska mesta. Za obisk razstave je dovoljena polovična voznina.

Nemško šolstvo v hrvatski državi. Kakor objavlja hrvatski uradni list, bodo z novim šolskim letom pričele na Hrvatskem poučevati nemško mladino naslednje šole: učiteljišče v Osijeku, realni gimnaziji v Osijeku in Rumi, trgovska akademija v Zemunu, glavne (meščanske) šole v Djakovem, v Virovitici, Indjiji, Vukovaru, Vinkovcih in Zemunu ter zasebni kmetijski skrokovni šoli v Suhem polju in Vukovaru. Nadaljnji srednje in strokovne šole se lahko ustanovijo na predlog nemškega vodje na Hrvatskem. Predmete, ki se morajo poučevati v hrvaščini, bodo poučevali hrvatski učitelji. Prvotno domneva, da bodo hrvatske predmete (jezik, zemljepisje, zgodovina in državoslovje) poučevali nemški učitelji, se torej ni obnesla. Kakor pravi »Donauzeitung«, primanjkuje na Hrvatskem 150 nemških učiteljev za ljudske šole. še bolj pa primanjkuje učiteljstva za višje šole. Brez nemškega učiteljstva, pravi poročevalec, tudi najlepše šole nič ne pomagajo Zato je treba nemško šolstvo na Hrvatskem zagrabiti pri korenini: vzgojiti je treba nemško učiteljstvo.

Kolektivne pogodbe sklepajo posamezne stroke hrvatskih zasebnih nameščencev. Pravkar je njihova zveza zaključila pogajanja s predstavniki tekstilnih podjetij. Podjetja z razumevanjem sprejemajo predloge zastopnikov svojih nameščencev in tako je upati, da bodo v kratkem ugodno sklenjene vse kolektivne pogodbe po hrvatskih podjetjih.

Lipovački dom v samoborskem pogorju je posebno priljubljeno izletišče Zagrebčanov. Zdaj je dom popolnoma preurejen. Za prihodnje leto bodo uredili še kopalni bazen in turbino, da bo dom imel električno razsvetljavo. Dovoz do doma je mogoč tudi z avtom, ker je cesta urejena, potok Gradna pa reguliran.

Ureditev prometa z Rumunijo. V Budimpešti se je pričela 25. septembra konferenca o ureditvi potniškega in tovornega prometa med Hrvatsko in Rumunijo preko madžarskega ozemlja. Posamezni sklepi konference so se začeli že izvajati.

Stroge kazni zadenejo vsakega navijalca cen v kateremkoli mestu na Hrvatskem. Vrsta ostrih kazni je bila izrečena v Sarajevu. Med drugim sta bila kaznovana dva mesarja vsak z 10.000 kunami globe in z 20 dnevi zapora, ker sta na sejmu kupovala govejo živino po glavi, ne po kilogramu žive teže, kakor je to odrejeno. Neki prodajalec je prodajal jajca po 2 in pol kune komad, zato je bil kaznovan s 500 kunami globe in z dvodnevnim zaporom. Neki musliman pa je bil obsojen na 2000 kun globe in na 10 dni zapora, ker je v svoji ljudski kuhinji, kjer se hranijo sami muslimani, kuhal na svinjski masti, ne da bi bil to povedal svojim gostom.

Izumitelj sintetičnega kavčuka v Zagrebu. Hrvatsko kemično društvo v Zagrebu je sinoči priredilo na tehnični fakulteti predavanje izumitelja umetnega kavčuka, vseuč. prof. dr. Fritza Hofmanna. Nemški učenjak je predaval o temi »Od premoga do kavčuka«.

Finsko odposlanstvo v Zagrebu. Kakor smo poročali, je pretekli ponedeljek zvečer prispel v Zagreb finski minister v Rimu g. dr. Oinno Talas z gospo. Izročil je poglavniku svoja poverilna pisma. Včeraj pa je prispelo v Zagreb finsko odposlanstvo z ministrom za trgovino in industrijo Vaini Panarjem. V odposlanstvu je več industrijskih ravnateljev in gospodarskih strokovnjakov.

Pobijanje nepismenosti. Prosvetni minister dr. Budak je objavil naredbo, po kateri se morajo od 1. novembra do 31. marca vršiti po vsej hrvatski državi tečaji za nepismene. Do 10. oktobra morajo velike župe imenovati odbore za širjenje pismenosti na področju vsake šolske občine. Številne podatke o nepismenih morajo vsi odbori predložiti prosvetnemu ministru do 20. oktobra. Osebi, ki bo poučevala nepismene, pripada za vsakega nepismenega, katerega nauči pisati in čitati, nagrada 100 kun.

Kaznovani ponočnjaki. Kljub strogim naredbam se mnogi Zagrebčani ne drže predpisov o policijski uri in se mudijo na ulici tudi še po 21. uri. Svojčas je bilo celo zagroženo, da bo vsak zapoznelec odpravljen v taborišče na prisilno delo, toda stroški bi bili preveliki. Policija in ustaši opravljajo strogo nadzorstvo po ulicah. Največ opravka imajo v nočeh na nedeljo in na ponedeljek. Samo v noči od pretekle sobote na nedeljo so prijeli 37 zapoznelcev na ulicah. Vsi aretiranci so bili kaznovani z zaporom in globo.

INSERIRAJTE V „JUTRU“!

Mali oglasi

Službo dobi

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 2.—

Strojna šivilja
za krzno dobi takoj službo. Lapajne, Ulica 3. maja — (Aleksandrova ul.) 16739-1

Brivskega pomočnika
in vajenca sprejme Rudolf Zakovšek, brivec, Ljubljana, Poljanska 51. 16773-1

Dva čevljarska pomočnika
rabim takoj. Cesta 29. oktobra 21, Brodnik. 16777-1

Natakarico
sprejmem. Predstaviti se: Mestni trg 11. 16792-1

Urarskega pomočnika
sprejmem. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 16683-1

Službe išče

Beseda L —.30, taksa —.60 za dajanje naslova ali za šifro L 1.—

Pravila družb
društev, zadrug in druge spise prevajam v italijanščino točno in ugodno. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Pravnik«. 16791-2

Dobra šoferka
s poklicnim šoferskim izpitom, z večletno prakso osebnega in tovornega avtomobila išče službe. Nastop takoj. Vajena tudi drugih splošnih del. Naslov v vseh poslov. Jutra. 16748-2

Prodam

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 2.—

Otroški voziček
globok proda Glavič, Tržaška cesta 9. 16767-6

Lestenec
orig. oljnata slika, zapestnica ,namizni prt, lep akvarii, police za klet, fin moški žemper, novi ženski čevlji št. 40, klobuki prodam. Novi trg 1-I desno. 16784-6

Kapital

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 2.—

3 mesece
brezplačno hrano dobi kdor posodi L. 2500 za kratko dobo. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 16776-16

Knjige

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 2.—

Knjige vseb strok
antične vrednosti po zelo ugodni ceni prodam. Vodje univerzitetnih institucij in bibliofili vabljeni. Ogled vsak dan od 15. do 18. ure. V kolodvorski 25 27-8

INSERIRAJ V „JUTRU“!

Lokali

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslov ali za šifro L 2.—

Gostilno
dobro idočo oddam. Koncesija potrebna. Resne ponudbe pod »Center« na ogl. odd. Jutra. 16770-19

Sobo odda

Separirano sobo
prijetno, oddam s 15. oktobrom solidni osebi. Ogled po 3. uri. Ažbetova 1. 16781-23

Opremljeno sobo
lepo, s souporabo kopalnice oddam. Naslov v vseh poslov. Jutra. 16771-23

Lepo sobo
s souporabo kopalnice oddam dvema gospodičnama. Naslov v vseh poslov. Jutra. 10768-23

Opremljeno sobo
s posebnim vhodom oddam. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 16772-23

Opremljeno sobo
v centru mesta oddam enemu ali dvema gospodoma, ki sta ves dan odsotna. Iršič Marija, Streliška 10. 16774-23

Brezplačno
oddam prazno sobo s centralno, v sredini mesta za posojilo L. 1500. Evt. tudi majhen postranski zaslužek. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Posojilo«. 16775-23

Kabinet
v centru oddam takoj gospodu, ki je mnogo odsoten. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 16789-23

Sobo
z dvema posteljama in kopalnico oddam. Naslov v vseh poslov. Jutra. 16790-23

Sobo
s posebnim vhodom oddam gospodu takoj. Naslov v vseh poslov. Jutra. 16794-23

Dijaške sobe

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 2.—

Dijakinjo
sprejme v vso oskrbo Lušin, Stiška 1-II pri Sv. Jakobu. 16766-22

Dijakinje
sprejmem v dobro oskrbo. Bleiweisova c. 1-II levo. 16778-22

Posest

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 2.—

Parcele, hiše,
v raznih delih mesta se prodaja po ugodnih cenah. Brezplačna pojasnila daje realitetna pisarna Zajec Andrej, Tavčarjeva ul. 10. Tel. 3564. 16793-20

Lokal
na Mestnem trgu, primeren za prodajo sadja oz. zelenjave z inventarjem, večja hiša s 3 stanovanji in lepim vrtom eno postajo iz Ljubljane s hipoteko, gospodarsko poslopje s stanovanjem in večjim vrtom ter sadovnjakom 2 postaji iz Ljubljane, stavbne parcele v Šiški in večji kompleks v Zg. Šiški naprodaj. Kunaver Ludvik, realitetna pisarna, Miklošičeva cesta 34, telef. 20-37. 16785-20

Dražbe

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 2.—

Prostovoljna sodna dražba
v zapuščino pokoj. Klavžar Artona iz Ljubljane, spadajočih premičnin se bo vršila v skladišču tvrdke ABC, Ljubljana VII., Medvedova 8, poleg gorenjskega kolodvora
4 okt. t. l. ob 15. uri.
Predmeti obstoje po večini iz pohištva, spalnice, posteljnine, kuhinjske oprave itd., ki se bodo tamkaj lahko eno uro pred dražbo pregledali. 16391-32

Sadje

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 2.—

Nekaj jabolk
zimskih, namiznih prodam. Plevnik, Brezovica 10. 16787-34

Živali

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 2.—

Psa
dobrega čuvaja Dobermana in dobro kolo z dobrimi gumami prodam. Černe Avgust, Vodnikova 83.

Stroji

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 2.—.

Pisalni in računski stroj
precizni, najpopolnejše moderne konstrukcije, takoj prodam. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 16550-29

Informacije

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 2.—.

Prevode v italijanščino
tudi iz tehnične in juridične stroke oskrbuje hitro in brezhibno pisarna Volčič Ljubo, Knafljeva (prej Dvorakova) 13. Telefon 3696. 16783-31

Dopisi

Beseda L 1.—, taksa —.60., za šifro L 2.—.

Dvignite dospele ponudbe v oglasnem oddelku
Avto, Brez roditeljev, Center, Čisto, Dober, Delovna, Ena oseba, Hipoteka, Hišni gospodar, Izredno, Jarva 350, Kompenzacija, Kotel 50, Ljubljančan 301, Marljiva, Mlajša moč, Mehanik, Mesečno 900 lir, Odsoten, Periferija, Philips, Pomoč s hrano, Pianino takoj, Po možnosti v isti hiši, Predmestje, Razumna pomoč, Reden plačnik, Rabim takoj, Redka prilika, Stole, Samostojna, Soba, Stalno, Slovenske knjige, Sanitaria, Trezen, Točna 100, Tržačanka, Ugodno 666, Učenka, Vesna 1941, Vestna šivilja, Vodnikova, Vinograd, Zakonca, Zanesljiva, Železninar, 399.

INSERIRAJ V „JUTRU“!

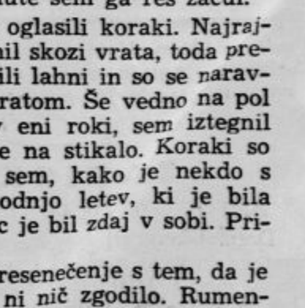

CASA DI ORTOPEDIA „RAL“ - ORTOPEDIČNI ZAVOD „RAL“
G. Carrano
Via S. Marta, 25 — MILANO — Telefono 84.345

ERNIA senza operazione
Nuovo Otturatore speciale
Contiene in modo meraviglioso qualsiasi forma di ERNIA, anche voluminosa, riducendola ed immobilizzandola in breve tempo.
L'ortopedico autorizzato a norma di legge riceve a:

GORIZIA	— Albergo Didic	— Giovedì 9 Ottobre — v četrtek, 9. oktobra
IDRIA	— Albergo Tre Corone	— v petek, 10. oktobra — Venerdì 10 Ottobre
POSTUMIA	— Albergo Leone	— v soboto, 11. oktobra — Sabato 11 Ottobre
FIUME	— Albergo Reale	— Domenica e Lunedì 12 e 13 Ottobre — v nedeljo in ponedeljek, 12. in 13. oktobra
TRIESTE	— Albergo Posta — Piazza Oberdan	— Martedì e Mercoledì 14 e 15 Ottobre — v torek in sredo, 14. in 15. oktobra

KILA brez operacije
Nov poseben pas, s katerim je mogoče na čudovit način zadržati tudi obsežno kilo vsakršne vrste, jo omejiti in v kratkem ustaviti.
V smislu zakona avtorizirani ortoped sprejema

J. Marquand 22

HVALA LEPA, GOSPOD MOTO!

Rdeča vrata v obzidju mojega dvorišča se prvič niso odprla, ko je rikša obstala pred njimi. Kuli je moral potrkati z velikim železnim kladivom in nekajkrat glasno zaklicati. Udar železnega kladiva je napolnil zrak z zlovestnimi drhtljaji. Bilo je, kakor bi se temne sence nalik mrežam spuščale nizdol, da zajamejo zvoke, iz teme pa je prihajalo ritmično petje kobilic in murnov. Vse to je bilo nepopisno žalostno in porogljivo. Nazadnje je vratar odprl vrata. To je storil tako leno in nejevoljno, da me je pograbila nestrpnost.

»Kaj se godi?« sem vprašal. »Kje je Jao?«

Vratar je bil top možak iz najnižjega sloja in je potreboval nekaj sekund, preden je našel pameten odgovor. Preplašeno je zamajal z glavo, odprl usta in jih spet zaprl. Nato je spravil iz sebe:

»Odšel je. Njegova mati je hudo bolna. Tudi kuharjevi roditelji in roditelji kuharjevega pomočnika so bolni. Žal jima je bilo, a morala sta oditi. Samo jaz sem ostal.«

Kdor ni nikoli živel na Vzhodu, ne ve, kako nezaslišano se utegne zdeti gospodarju takšno pomanjkanje obzirnosti do njegovih potreb in zahtev. Mene je razkačilo do besnosti.

»Mar hočeš reči, da ni v hiši nikogar, ki bi mi pripravil večerjo?« sem vpil, nato pa se obrnil h kuliju z rikšo: »Stopi in poišči nekoga, da mi pripravi večerjo. Najdi nekoga, pa hitro!«

»A kje ga najjdem, gospod?«

»Vzemi prvega, ki ti pride naproti!« sem odvrnil. »Ne stoj, bedak, in ne čenčaj. Misliš, da me je volja ostati brez večerje? Ali naj si jo pripravim sam?«

To zadnje vprašanje ga je menda prepričalo, da je stvar resna, kajti odpravil se je z veliko naglico. Še ves zmeden sem krenil med belimi in sinjimi gredicami svojega vrta proti hiši. Do tistega trenutka sem se slepil, da so mi sluge vdani; kako neumen sem bil v tem zanašanju! Premišljujoč o položaju in komaj še pazeč na okolico, sem hitro stopil na drugo dvorišče. Spominjam pa se, da so dobivala drevesa zelo mrko barvo in da so murni nenehoma cvrčali svojo rezko, neskladno pesem. Zavil sem proti sobi zraven spalnice, kjer sem imel svoj pisalnik iz rdečega laka in knjige; ta mi je hkratu služila za slačilnico in delovno sobo. Ob tisti uri je bila skoraj temna. Obstal sem na pragu in jel tipati po steni,da bi našel zastarelo električno stikalo. Ko se mi je posrečilo prižgati luč, sem bil na pol v sobi, na pol pa še zunaj, z glavo obrnjeno nekoliko po strani in z vratnim podbojem za ozadje.

Luč je blisnila in baš sem hotel kreniti naprej ... bolje bi rekel, da sem hotel okreniti glavo, ko se je malone hkratu zgodilo dvoje. Nekaj mi je švistnilo tako tesno mimo čela, da sem čutil zračni pritisk. Slišal sem udar neke ostre stvari, ki se je zapičila v podboj in v istem trenutku sem ujel z dvorišča rahel, zategnjen zvok, kakor bi nekdo tako močno brenknil na goselno struno, da bi slišno udarila ob les. Takoj sem uganil, kaj se je zgodilo. Čeprav je ostal moj duh dozdevno miren, se je telo vendar splašilo. Zdrznilo se je kakor prestrašen konj, da bi planilo skozi vrata, in roka mi je v krčeviti grozi znova segla po stikalu, da bi utrnila luč. Toda moje telo je v svoji naglici pozabilo, da imajo vrata na Kitajskem tudi spodaj nekakšno letev, ki jo je treba prestopiti. Spotaknil sem se in v naslednjem trenutku telebnil po tleh, kakor sem bil dolg in širok. Oprezno, brez hrupa, kakor žival, ki čuti, da je lovec blizu, sem se pobral na vse štiri. Sredi tega poloma so mi samo možgani redno delovali. Točno sem vedel, kaj je bilo. Puščica, izstreljena z loka, mi je bila zletela za las mimo glave. Slišal sem bil celo zvok tetive. Da nisem prav tisti mah trenil z glavo, bi me bili našli pred vrati mrtvega, kakor sem bil jaz našel mrtvega majorja Besta.

12. poglavje

Čeprav sem moral biti dokaj prestrašen, sem se vendar kretal, kakor me je učil nagon. Z enim ramenom naslonjen na svoj lakasti pisalnik, sem ždel nedaleč od vrat, čuteč, kako me v zaporednih valovih poliva kurja polt. Vedel sem, da sem še vedno v nevarnosti, da stvar še ni končana in da je tisti, ki je pomeril name, videl moj padec. Vsak hip je utegnil kdo priti in me najti tako čepečega ob pisalniku. Hitro sem segel v žep in zgrabil za samokres. Ko so moji prsti začutili kovino, so nehali drhteti. Čvrsto sem držal za orožje. Spominjam se, da sem z nekakšnim presenečenjem čutil, da mi je raba samokresa na mah postala domača. Z napetim sluhom sem oprezal v temo in čakal šuma, ki je moral priti. Čez pol minute sem ga res začul.

Zunaj, na dvorišču so se oglasili koraki. Najrajši bi bil na vrat na nos planil skozi vrata, toda premagal sem se. Koraki so bili lahni in so se naravnost, brez naglice bližali vratom. Še vedno na pol skrčen in s samokresom v eni roki, sem iztegnil drugo roko in položil prste na stikalo. Koraki so bili že čisto blizu. Slišal sem, kako je nekdo s podplatom podrsnil ob spodnjo letev, ki je bila kriva mojega padca. Prišlec je bil zdaj v sobi. Prižgal sem luč.

Vsiljenec je izdal svoje presenečenje s tem, da je naglo signil, a drugega se ni nič zgodilo. Rumenkasta svetloba je bila vrnila predmetom pomirljivo stvarnost. Nekaj korakov od mene je negibno in ravnodušno stal pred cevjo mojega samokresa gospod Moto.

Trenutki, kakršen je bil ta, ostanejo človeku v živem, neizbrisnem spominu. Natanko se spominjam, kako je svetloba padala gospodu Motu na obraz ter podčrtavala pazljivi in budni pogled njegovih oči, med tem ko mu je padala od topega nosu temna senca po rumenem licu. Spominjam se tudi, da se je smehljal s tistim čudnim, avtomatskim nasmehom, ki Japoncem v dozdevnem izrazu veselosti komaj vidno privzdiguje kotičke ust, pa naj bodo v resnici še tako zamišljeni. Gospod Moto je prvi izpregovoril.

»Dober večer,« je dejal. »Tako vesel sem, da vas vidim. Kaj se je zgodilo?«

Urejuje Davorin Ravljen. — Izdaja za konzorcij »Jutra« Stanko Virant. — Za Narodno tiskarno d. d. kot tiskarnarja Fran Jeran. — Za inseratni del je odgovoren Alojz Novak. — Vsi v Ljubljani.